

ΠΡΕΣΒΕΙΑ ΤΗΣ ΕΛΛΑΔΑΣ ΣΤΗ ΛΕΥΚΩΣΙΑ
Γραφείο Οικονομικών & Εμπορικών
Υποθέσεων

ΑΔΙΑΒΑΘΜΗΤΟ - ΚΑΝΟΝΙΚΟ

Λευκωσία, 21 Μαΐου 2024
ΑΠΦ. 3600Δ13/121/666

- ΠΡΟΣ :** - ΠΙΝΑΚΑ ΑΠΟΔΕΚΤΩΝ Ι΄ (μ.σ. - μ.η. - με e-mail)
- ΚΟΙΝ. :** - Διπλ. Γραφείο Προεδρίας της Δημοκρατίας
- Διπλ. Γραφείο κ. Πρωθυπουργού
- Διπλ. Γραφείο κ. Υπουργού
- Διπλ. Γραφείο Υφυπουργού κας Παπαδοπούλου
- Διπλ. Γραφείο Υφυπουργού κ. Κ. Φραγκογιάννη
- Γραφείο κας ΓΓ ΔΟΣ & Εξωστρέφειας
- Γραφεία κ. κ. Α΄ & Β΄ Γεν. Δ/ντών
- Α1, Α2, Α4, Α5, Α6, Α7, Α9, Β1, Β2, Β3, Β4, Β5 & Β7 Δ/νσεις
- ΠΙΝΑΚΑΣ ΑΠΟΔΕΚΤΩΝ ΙΙ΄ (μ.σ.- μ.η. - με e-mail)
- Ε.Δ.:**
- Υπόψιν κ. Πρέσβευς (μ.σ.)

με ΣΗΔΕ

ΘΕΜΑ : **Δελτίο Οικονομικής και Επιχειρηματικής Πληροφόρησης της Κύπρου Ιανουαρίου - Απριλίου 2024**

Σας αποστέλλουμε, συνημμένως, το Δελτίο Οικονομικής και Επιχειρηματικής Πληροφόρησης για την Κύπρο τετραμήνου **Ιανουαρίου - Απριλίου 2024** και παρακαλούμε για την ενημέρωση των μελών σας. Το Δελτίο έχει ήδη αναρτηθεί στην ιστοσελίδα του ΥΠΕΞ AGORA.

Ο Προϊστάμενος

Ι. Κ. Κατσάρας
Σ. ΟΕΥ Α΄

ΙΚΚ/

Συν.: σελ. 12

ΠΙΝΑΚΑΣ ΑΠΟΔΕΚΤΩΝ Ι'

ENTERPRISE GREECE	info@eg.gov.gr ; ceoffice@eg.gov.gr ;
ΚΕΝΤΡΙΚΗ ΕΝΩΣΗ ΕΠΙΜΕΛΗΤΗΡΙΩΝ ΕΛΛΑΔΟΣ (ΚΕΕΕ)	Keeuhcci@uhc.gr ;
ΕΜΠΟΡΙΚΟ ΚΑΙ ΒΙΟΜΗΧΑΝΙΚΟ ΕΠΙΜΕΛΗΤΗΡΙΟ ΑΘΗΝΩΝ	info@acci.gr ; excom@acci.gr ;
ΒΙΟΤΕΧΝΙΚΟ ΕΠΙΜΕΛΗΤΗΡΙΟ ΑΘΗΝΩΝ	info@acsmi.gr ;
ΕΠΑΓΓΕΛΜΑΤΙΚΟ ΕΠΙΜΕΛΗΤΗΡΙΟ ΑΘΗΝΩΝ	eea@eea.gr ; president@eea.gr ;
ΕΜΠΟΡΙΚΟ ΚΑΙ ΒΙΟΜΗΧΑΝΙΚΟ ΕΠΙΜΕΛΗΤΗΡΙΟ ΘΕΣΣΑΛΟΝΙΚΗΣ	root@ebeth.gr ; exagoges@ebeth.gr ;
ΒΙΟΤΕΧΝΙΚΟ ΕΠΙΜΕΛΗΤΗΡΙΟ ΘΕΣΣΑΛΟΝΙΚΗΣ	info@veth.gov.gr ; president@veth.gov.gr ;
ΕΠΑΓΓΕΛΜΑΤΙΚΟ ΕΠΙΜΕΛΗΤΗΡΙΟ ΘΕΣΣΑΛΟΝΙΚΗΣ	grammateia@epepthe.gr ;
ΕΜΠΟΡΙΚΟ ΚΑΙ ΒΙΟΜΗΧΑΝΙΚΟ ΕΠΙΜΕΛΗΤΗΡΙΟ ΠΕΙΡΑΙΩΣ	evep@pcci.gr ; commerce@pcci.gr ;
ΒΙΟΤΕΧΝΙΚΟ ΕΠΙΜΕΛΗΤΗΡΙΟ ΠΕΙΡΑΙΩΣ	info@bep.gr ;
ΕΠΑΓΓΕΛΜΑΤΙΚΟ ΕΠΙΜΕΛΗΤΗΡΙΟ ΠΕΙΡΑΙΩΣ	eepir@otenet.gr ; info@voutsinasjohn.gr ;
ΕΜΠΟΡΙΚΟ ΚΑΙ ΒΙΟΜΗΧΑΝΙΚΟ ΕΠΙΜΕΛΗΤΗΡΙΟ ΡΟΔΟΠΗΣ	info@rodopicci.gr ;
ΕΠΑΓΓΕΛΜΑΤΙΚΟ ΚΑΙ ΒΙΟΤΕΧΝΙΚΟ ΕΠΙΜΕΛΗΤΗΡΙΟ ΡΟΔΟΠΗΣ	info@everodopi.gr ; gravanisanton@gmail.com ;
ΕΠΙΜΕΛΗΤΗΡΙΟ ΑΙΤΩΛΟΑΚΑΡΝΑΝΙΑΣ	contact@epimetol.gr ; president@epimetol.gr ;
ΕΠΙΜΕΛΗΤΗΡΙΟ ΑΡΚΑΔΙΑΣ	info@arcadianet.gr ;
ΕΠΙΜΕΛΗΤΗΡΙΟ ΑΧΑΙΑΣ	ea@e-a.gr ; president@e-a.gr ;

ΕΠΙΜΕΛΗΤΗΡΙΟ ΒΟΙΩΤΙΑΣ	epimviot@otenet.gr ;
ΕΠΙΜΕΛΗΤΗΡΙΟ ΓΡΕΒΕΝΩΝ	ebegreve@grevenanet.gr ;
ΕΠΙΜΕΛΗΤΗΡΙΟ ΔΡΑΜΑΣ	ccidrama@dramanet.gr ;
ΕΠΙΜΕΛΗΤΗΡΙΟ ΔΩΔΕΚΑΝΗΣΟΥ	info@ebed.gr ; president@ebed.gr ;
ΕΠΙΜΕΛΗΤΗΡΙΟ ΕΒΡΟΥ	epimevro@otenet.gr ; topsidis@gmail.com ; marketing@evroschamber.gr ;
ΕΠΙΜΕΛΗΤΗΡΙΟ ΕΥΒΟΙΑΣ	info@eviachamber.gr ;
ΕΠΙΜΕΛΗΤΗΡΙΟ ΕΥΡΥΤΑΝΙΑΣ	info@epimelitirio-evrytania.gr ; epimevri@hotmail.com ;
ΕΠΙΜΕΛΗΤΗΡΙΟ ΖΑΚΥΝΘΟΥ	zantecci@otenet.gr ;
ΕΠΙΜΕΛΗΤΗΡΙΟ ΗΛΕΙΑΣ	info@iliachamber.gr ; presidentilia@gmail.com ;
ΕΠΙΜΕΛΗΤΗΡΙΟ ΗΜΑΘΙΑΣ	chamimat@otenet.gr ;
ΕΠΙΜΕΛΗΤΗΡΙΟ ΗΡΑΚΛΕΙΟΥ	info@ebch.gr ; president@ebch.gr ;
ΕΠΙΜΕΛΗΤΗΡΙΟ ΘΕΣΠΡΩΤΙΑΣ	cci@e-thesprotias.gr ;
ΕΠΙΜΕΛΗΤΗΡΙΟ ΙΩΑΝΝΙΝΩΝ	info@cci-ioannina.gr ;
ΕΠΙΜΕΛΗΤΗΡΙΟ ΚΑΒΑΛΑΣ	info@chamberofkavala.gr ;
ΕΠΙΜΕΛΗΤΗΡΙΟ ΚΑΡΔΙΤΣΑΣ	info@karditsacci.gr ; karditsacci@cld.gr ;
ΕΠΙΜΕΛΗΤΗΡΙΟ ΚΑΣΤΟΡΙΑΣ	kastcham@otenet.gr ;
ΕΠΙΜΕΛΗΤΗΡΙΟ ΚΕΡΚΥΡΑΣ	eparkeia@corfucci.gr ; info@corfucci.gr ;
ΕΠΙΜΕΛΗΤΗΡΙΟ ΚΕΦΑΛΗΝΙΑΣ & ΙΘΑΚΗΣ	chamberk@otenet.gr ;

ΕΠΙΜΕΛΗΤΗΡΙΟ ΚΙΛΚΙΣ	info@ebekilkis.gr ;
ΕΠΙΜΕΛΗΤΗΡΙΟ ΚΟΖΑΝΗΣ	chambers@otenet.gr ;
ΕΠΙΜΕΛΗΤΗΡΙΟ ΚΟΡΙΝΘΙΑΣ	info@korinthiacc.gr ;
ΕΠΙΜΕΛΗΤΗΡΙΟ ΚΥΚΛΑΔΩΝ	info@cycladescc.gr
ΕΠΙΜΕΛΗΤΗΡΙΟ ΛΑΚΩΝΙΑΣ	gytheioc@otenet.gr ; gia_panar@hotmail.com ; info@lakoniacci.gr
ΕΠΙΜΕΛΗΤΗΡΙΟ ΛΑΡΙΣΑΣ	info@larcci.gr ; grafeioproedrou@larcci.gr ;
ΕΠΙΜΕΛΗΤΗΡΙΟ ΛΑΣΙΘΙΟΥ	info@epimlas.gr ; president@epimlas.gr ;
ΕΠΙΜΕΛΗΤΗΡΙΟ ΛΕΣΒΟΥ	info@lesvos-chamber.com ; presidentoffice@lesvos-chamber.com ;
ΕΠΙΜΕΛΗΤΗΡΙΟ ΛΕΥΚΑΔΑΣ	info.lefkadachamber@gmail.com ;
ΕΠΙΜΕΛΗΤΗΡΙΟ ΜΑΓΝΗΣΙΑΣ	info@cci-magnesia.gr ;
ΕΠΙΜΕΛΗΤΗΡΙΟ ΜΕΣΣΗΝΙΑΣ	info@messinianchamber.gr ; info@mcci.gr ;
ΕΠΙΜΕΛΗΤΗΡΙΟ ΞΑΝΘΗΣ	info@ebex.gr ; ebex@otenet.gr ;
ΕΠΙΜΕΛΗΤΗΡΙΟ ΠΕΛΛΑΣ	info@pellachamber.gr ;
ΕΠΙΜΕΛΗΤΗΡΙΟ ΠΙΕΡΙΑΣ	info@champier.gr ;
ΕΠΙΜΕΛΗΤΗΡΙΟ ΠΡΕΒΕΖΑΣ	info@prevezachamber.gr ; president@prevezachamber.gr ;
ΕΠΙΜΕΛΗΤΗΡΙΟ ΡΕΘΥΜΝΗΣ	manager@eber.gr ;
ΕΠΙΜΕΛΗΤΗΡΙΟ ΣΑΜΟΥ	samcci@otenet.gr ;
ΕΠΙΜΕΛΗΤΗΡΙΟ ΣΕΡΡΩΝ	eves@eves.gr ;

ΕΠΙΜΕΛΗΤΗΡΙΟ ΤΡΙΚΑΛΩΝ	info@trikala-chamber.gr ; vrantza@trikala-chamber.gr ;
ΕΠΙΜΕΛΗΤΗΡΙΟ ΦΘΙΩΤΙΔΑΣ	info@fthiotidoscc.gr ; kyristsist@gmail.com ;
ΕΠΙΜΕΛΗΤΗΡΙΟ ΦΛΩΡΙΝΗΣ	eveflo@otenet.gr ;
ΕΠΙΜΕΛΗΤΗΡΙΟ ΦΩΚΙΔΑΣ	info@epimelitiriofokidas.gr ;
ΕΠΙΜΕΛΗΤΗΡΙΟ ΧΑΛΚΙΔΙΚΗΣ	info@epihal.gr ; ioanniskoufidis@gmail.com ; pr@epihal.gr ;
ΕΠΙΜΕΛΗΤΗΡΙΟ ΧΑΝΙΩΝ	epimel@chania-cci.gr ;
ΕΠΙΜΕΛΗΤΗΡΙΟ ΧΙΟΥ	info@chioschamber.gr ;
ΕΠΙΜΕΛΗΤΗΡΙΑΚΟΣ ΟΜΙΛΟΣ ΑΝΑΠΤΥΞΗΣ ΕΛΛΗΝΙΚΩΝ ΝΗΣΙΩΝ (Ε.Ο.Α.Ε.Ν.)	info@eoaen.com ; proedros.eoaen@gmail.com ; proedros.lefkadachamber@gmail.com ;
ΔΙΕΘΝΕΣ ΕΜΠΟΡΙΚΟ ΕΠΙΜΕΛΗΤΗΡΙΟ ΕΛΛΑΔΑΣ	iccgr@otenet.gr ;
ΠΑΝΕΛΛΗΝΙΟΣ ΣΥΝΔΕΣΜΟΣ ΕΞΑΓΩΓΕΩΝ (ΠΣΕ)	pse@otenet.gr ;
ΣΥΝΔΕΣΜΟΣ ΕΠΙΧΕΙΡΗΣΕΩΝ & ΒΙΟΜΗΧΑΝΙΩΝ (ΣΕΒ)	info@seve.gr ;
ΣΥΝΔΕΣΜΟΣ ΒΙΟΜΗΧΑΝΙΩΝ ΕΛΛΑΔΟΣ (ΣΒΕ)	info@sbe.org.gr ;
ΣΥΝΔΕΣΜΟΣ ΒΙΟΜΗΧΑΝΙΩΝ ΑΤΤΙΚΗΣ & ΠΕΙΡΑΙΑ (ΣΒΑΠ)	svap@svap.gr ;
ΣΥΝΔΕΣΜΟΣ ΒΙΟΜΗΧΑΝΙΩΝ ΣΤΕΡΕΑΣ ΕΛΛΑΔΟΣ (ΣΒΣΕ)	info@svse.gr ;
ΣΥΝΔΕΣΜΟΣ ΒΙΟΜΗΧΑΝΙΩΝ ΘΕΣΣΑΛΙΑΣ & ΣΤΕΡΕΑΣ ΕΛΛΑΔΟΣ (ΣΒΘΣΕ)	info@sbtse.gr
ΣΥΝΔΕΣΜΟΣ ΘΕΣΣΑΛΙΚΩΝ ΕΠΙΧΕΙΡΗΣΕΩΝ & ΒΙΟΜΗΧΑΝΙΩΝ	info@sthev.gr ;
ΣΥΝΔΕΣΜΟΣ ΒΙΟΜΗΧΑΝΙΩΝ ΠΕΛΟΠΟΝΝΗΣΟΥ & ΔΥΤΙΚΗΣ ΕΛΛΑΔΟΣ	info@sevpde.gr
ΣΥΝΔΕΣΜΟΣ ΕΠΙΧΕΙΡΗΣΕΩΝ ΒΙΟΜΗΧΑΝΙΚΗΣ ΠΕΡΙΟΧΗΣ ΗΡΑΚΛΕΙΟΥ	info@sevipch.gr ;

ΕΛΛΗΝΙΚΗ ΕΝΩΣΗ ΕΠΙΧΕΙΡΗΜΑΤΙΩΝ	secretary@eene.gr ;
ΟΙΚΟΝΟΜΙΚΟ ΕΠΙΜΕΛΗΤΗΡΙΟ ΕΛΛΑΔΑΣ	oee@oe-e.gr ; president@oe-e.gr ;
ΤΕΧΝΙΚΟ ΕΠΙΜΕΛΗΤΗΡΙΟ ΕΛΛΑΔΑΣ (ΤΕΕ)	tee@central.tee.gr ; president@central.tee.gr ;

ΠΙΝΑΚΑΣ ΑΠΟΔΕΚΤΩΝ ΙΙ'

Υπουργείο Οικονομικών - Γραφείο κ. Υπουργού	minister@minfin.gr , press@minfin.gr .
Υπουργείο Ανάπτυξης - Γραφείο κ. Υπουργού	minister.sec@m nec.gr
Υπουργείο Περιβάλλοντος και Ενέργειας - Γραφείο κ. Υπουργού	secmin@ypen.gr
Υπουργείο Υποδομών και Μεταφορών - Γραφείο κ. Υπουργού	gram-ypourgou@yme.gov.gr
Υπουργείο Αγροτικής Ανάπτυξης και Τροφίμων - Γραφείο κ. Υπουργού	minister-mailbox@hq.minagric.gr
Υπουργείο Τουρισμού - Γραφείο κ. Υπουργού	minister@mintour.gr

Στο πρώτο μισό του Συνεδρίου, υπερτονίστηκε η αναγκαιότητα της ανάπτυξης, υιοθέτησης και αποτελεσματικής εφαρμογής πολιτικών, όπου θα ενισχύεται μια παγκόσμια αντίδραση κατά της κλιματικής αλλαγής στο πλαίσιο της βιώσιμης ανάπτυξης. Σημειώθηκε η ανάγκη για αύξηση των συμπληρωματικών/ εναλλακτικών κανονιστικών ρυθμίσεων και προσεγγίσεων, πέραν των υφιστάμενων ευρωπαϊκών πολιτικών, που θα μπορούσαν να επιφέρουν κινητοποίηση κεφαλαίων προς υλοποίηση «πράσινων έργων». Παρατέθηκαν χρήσιμα στοιχεία σχετικά τον Κανονισμό της Ευρωπαϊκής Ένωσης για την Ταξινόμηση και πως υποστηρίζεται ο μετασχηματισμός της Ευρωπαϊκής Οικονομίας. Η Στρατηγική για τα βιώσιμα χρηματοοικονομικά της Ευρωπαϊκής Επιτροπής βρίσκεται στην ίδια γραμμή πλεύσης με την Ευρωπαϊκή Πράσινη Συμφωνία. Τα δύο είναι αλληλένδετα, αφού για να επιτευχθούν οι στόχοι της Πράσινης Συμφωνίας, απαιτούνται μεγάλες χρηματοοικονομικές ροές σε βιώσιμες επενδύσεις, για την ανάπτυξη πράσινων έργων και τεχνολογιών, που έχουν χαμηλό αποτύπωμα άνθρακα και δεν υποβαθμίζουν το φυσικό περιβάλλον (π.χ. εγκαταστάσεις έργων Ανανεώσιμων Πηγών Ενέργειας, Εναλλακτικών Καυσίμων κλπ). Το βιώσιμο χρηματοοικονομικό σύστημα στην ΕΕ, θα συνεχίσει να εξελίσσεται και να προσαρμόζεται, για την ομαλότερη μετάβαση με τις καλύτερες δυνατές συνθήκες τόσο για τους επενδυτές όσο και για την επιχειρηματική δραστηριότητα.

Η μετάβαση προς μια πράσινη και βιώσιμη οικονομία είναι μια διαδικασία που απαιτεί χρόνο και ρίσκο, ένα ταξίδι προς την αειφορία που επιβάλλει την ετοιμότητα, την συνεργασία και την ευθυγράμμιση της προσπάθειας όλων των εμπλεκόμενων φορέων, προς τον κοινό τους στόχο. Το δεύτερο μισό του Συνεδρίου, επικεντρώθηκε στις «Στρατηγικές μετασχηματισμού της πράσινης οικονομίας/ Πράσινα ομόλογα», όπου αναφέρθηκαν πιο πρακτικά ζητήματα στρατηγικών μετασχηματισμού της πράσινης οικονομίας. Τα πράσινα ομόλογα αποτελούν ένα μέσο χρηματοδότησης για έργα που στοχεύουν στη βελτίωση της περιβαλλοντικής απόδοσης και την υποστήριξη της πράσινης οικονομίας. Οι χρηματοπιστωτικοί φορείς παίζουν σημαντικό ρόλο στην υποστήριξη του μετασχηματισμού προς μια πιο πράσινη οικονομία. Υπογραμμίστηκε ο ρόλος των βασικών εμπλεκόμενων φορέων, αλλά και οι προκλήσεις που αντιμετωπίζουν οι ιδιώτες επενδυτές στη δανειοδότηση πράσινων έργων. Υπογραμμίστηκαν τα κυριότερα χαρακτηριστικά μιας αξιόπιστης μετάβασης και πιο συγκεκριμένα η σπουδαιότητα χρήσης ποσοτικοποιημένων δεικτών, ως σημείο αναφοράς προς την εν λόγω μετάβαση. Ο χρηματοπιστωτικός τομέας διεθνώς πρέπει να υιοθετήσει νέα οικονομικά μοντέλα, ώστε να ηττηθεί η κλιματική αλλαγή και η περιβαλλοντική υποβάθμιση. Ο γενικός στόχος είναι να διασφαλιστεί η οικονομική ανάπτυξη και η ανάκαμψη των επιχειρήσεων, λαμβάνοντας παράλληλα υπόψη τις περιβαλλοντικές, κοινωνικές και διακυβερνητικές πτυχές (ESG). Όλα τα πιο πάνω πλαισιώθηκαν μέσα σε μια επιγραμματική ανάλυση του ρυθμιστικού πλαισίου.

Το Συνέδριο Green and Sustainable Finance#2, κατάφερε να φιλοξενήσει ανώτερους υπεύθυνους λήψης αποφάσεων και χάραξης πολιτικής από τον δημόσιο και τον ιδιωτικό τομέα, καθώς και ακαδημαϊκούς και άλλους εμπειρογνώμονες από διάφορους τομείς και κυρίως από τον τραπεζικό τομέα και επενδυτών. Ο κύριος στόχος του Συνεδρίου, που ήταν να δοθεί η ευκαιρία στους παρευρισκόμενους να αποκτήσουν περαιτέρω και βαθύτερη εικόνα των θεμάτων βιώσιμης

χρηματοδότησης, να ανταλλάξουν γνώσεις και να συζητήσουν τις δύσκολες βραχυπρόθεσμες προοπτικές, επιτεύχθηκε με επιτυχία.

**ΠΡΕΣΒΕΙΑ ΤΗΣ ΕΛΛΑΔΑΣ ΣΤΗ ΛΕΥΚΩΣΙΑ
ΓΡΑΦΕΙΟ ΟΙΚΟΝΟΜΙΚΩΝ ΚΑΙ ΕΜΠΟΡΙΚΩΝ ΥΠΟΘΕΣΕΩΝ**

**ΕΠΙΣΚΟΠΗΣΗ ΟΙΚΟΝΟΜΙΚΩΝ ΕΞΕΛΙΞΕΩΝ
ΙΑΝΟΥΑΡΙΟΥ – ΦΕΒΡΟΥΡΙΟΥ – ΜΑΡΤΙΟΥ – ΑΠΡΙΛΙΟΥ 2024**

ΕΠΙΜΕΛΕΙΑ - ΣΥΝΤΑΞΗ

**Ι. Κ. Κατσάρας
Σ. Ο.Ε.Υ. Α΄**

**Κωνσταντίνος Σ. Κουρούμαλος,
Σύμβουλος Ο.Ε.Υ. Β΄**

**Λευκωσία,
Μάιος 2024**

1.1 Αύξηση του δημοσιονομικού πλεονάσματος στην Κύπρο το α' δίμηνο του 2024

Σε 534,8 εκ. Ευρώ, ποσόν που αντιστοιχεί στο 1,7% του ΑΕΠ, ανήλθε το δημοσιονομικό πλεόνασμα της Γενικής Κυβέρνησης στην Κύπρο, τους δύο πρώτους μήνες του 2024, καταγράφοντας αύξηση, 34%, σε ετήσια βάση. Σύμφωνα με προκαταρκτικά στοιχεία που δημοσιοποίησε, στις 8.4. τ.έ., η κ/Στατιστική Υπηρεσία, το πλεόνασμα της Γενικής Κυβέρνησης ανήλθε σε 534,8 εκ. Ευρώ, σημαντικά αυξημένο, σε σύγκριση με το πλεόνασμα, 398,0 εκ. Ευρώ (1,3% του ΑΕΠ), την αντίστοιχη περίοδο του 2023.

Τα συνολικά έσοδα, την περίοδο Ιανουαρίου-Φεβρουαρίου 2024, αυξήθηκαν, κατά 16,7%, ή κατά 333,9 εκ. Ευρώ και διαμορφώθηκαν στα 2.328 εκ. Ευρώ σε σύγκριση με 1.994,1 εκ. Ευρώ, την αντίστοιχη περίοδο του 2023.

Ειδικότερα, οι συνολικοί φόροι επί της παραγωγής και των εισαγωγών αυξήθηκαν, κατά 54,1 εκ. Ευρώ (8,0%) και ανήλθαν στα 727,2 εκ. Ευρώ, σε σύγκριση με 673,1 εκ. Ευρώ το 2023, εκ των οποίων, τα καθαρά έσοδα από τον ΦΠΑ (μετά την αφαίρεση των επιστροφών) αυξήθηκαν, κατά 51,7 εκ. Ευρώ (11,0%) και ανήλθαν στα 523,2 εκ. Ευρώ, σε σύγκριση με 471,5 εκ. Ευρώ, το 2023. Τα έσοδα από τη φορολογία στο εισόδημα και τον πλούτο αυξήθηκαν, κατά 120,8 εκ. Ευρώ (20,1%) και ανήλθαν στα 721,7 εκ. Ευρώ, σε σύγκριση με 600,9 εκ. Ευρώ το 2023. Οι κοινωνικές εισφορές αυξήθηκαν, κατά 98,6 εκ. Ευρώ (17,1%) και ανήλθαν στα 673,9 εκ. Ευρώ, σε σύγκριση με 575,3 εκ. Ευρώ, το 2023. Οι εισπραχθέντες τόκοι και τα μερίσματα αυξήθηκαν, κατά 1,2 εκ. Ευρώ (7,7%), και ανήλθαν στα 16,8 εκ. Ευρώ, σε σύγκριση με 15,6 εκ. Ευρώ, το 2023. Οι τρέχουσες μεταβιβάσεις αυξήθηκαν, κατά 4,0 εκ. Ευρώ (14,3%, και ανήλθαν στα 31,9 εκ. Ευρώ, σε σύγκριση με 27,9 εκ. Ευρώ, το 2023. Τα έσοδα από παροχή υπηρεσιών αυξήθηκαν, κατά 53,0 εκ. Ευρώ (54,4%), και ανήλθαν στα 150,4 εκ. Ευρώ, σε σύγκριση με 97,4 εκ. Ευρώ το 2023. Οι κεφαλαιουχικές μεταβιβάσεις αυξήθηκαν, κατά 2,2 εκ. Ευρώ (56,4%) και ανήλθαν στα 6,1 εκ. Ευρώ σε σύγκριση με 3,9 εκ. Ευρώ, το 2023.

Οι συνολικές δαπάνες, κατά την περίοδο Ιανουαρίου - Φεβρουαρίου 2024, αυξήθηκαν, κατά 197,1 εκ. Ευρώ ή κατά 12,3% και ανήλθαν στα 1.793,2 εκ. Ευρώ, σε σύγκριση με 1.596,1 εκ. Ευρώ, την αντίστοιχη περίοδο του 2023.

Συγκεκριμένα, η ενδιάμεση κατανάλωση αυξήθηκε, κατά 16,7 εκ. Ευρώ (10,6%) και ανήλθε στα 174,1 εκ. Ευρώ, σε σύγκριση με 157,4 εκ. Ευρώ το 2023. Οι απολαβές προσωπικού (συμπεριλαμβανομένων των τεκμαρτών κοινωνικών εισφορών και συντάξεων των δημοσίων υπαλλήλων) αυξήθηκαν κατά 82,0 εκ. Ευρώ (15,8%) και ανήλθαν στα 601,2 εκ. Ευρώ σε σύγκριση με 519,2 εκ. Ευρώ, το 2023. Οι κοινωνικές παροχές αυξήθηκαν, κατά 83,5 εκ. Ευρώ (12,9%) και ανήλθαν στα 730,8 εκ. Ευρώ, σε σύγκριση με 647,3 εκ. Ευρώ, το 2023. Οι τρέχουσες μεταβιβάσεις αυξήθηκαν, κατά 3,9 εκ. Ευρώ (3,2%), και ανήλθαν στα 125,0 εκ. Ευρώ, σε σύγκριση με 121,1 εκ. Ευρώ, το 2023. Οι λογαριασμοί κεφαλαίου αυξήθηκαν κατά 39,8 εκ. Ευρώ (73,4%) και ανήλθαν στα 94,0 εκ. Ευρώ σε σύγκριση με 54,2 εκ. Ευρώ το 2023, εκ των οποίων, οι επενδύσεις πάγιου κεφαλαίου αυξήθηκαν κατά 21,8 εκ. Ευρώ (43,4%) και ανήλθαν στα 72,0 εκ. Ευρώ σε σύγκριση με 50,2 εκ. Ευρώ το 2023. Οι λοιπές μεταβιβάσεις κεφαλαίου αυξήθηκαν, κατά 18,0 εκ. Ευρώ και ανήλθαν στα 22,0 εκ. Ευρώ, σε σύγκριση με 4,0 εκ. Ευρώ το 2023. Αντιθέτως, οι πληρωθέντες τόκοι μειώθηκαν, κατά 13,9 εκ. Ευρώ, (-18,9%) και περιορίστηκαν στα 59,9 εκ. Ευρώ, σε σύγκριση με 73,8 εκ. Ευρώ, το 2023. Οι επιδοτήσεις μειώθηκαν, κατά 14,9 εκ. Ευρώ (-64,5%) και περιορίστηκαν στα 8,2 εκ. Ευρώ, σε σύγκριση με 23,1 εκ. Ευρώ, το 2023.

1.2 Εξέλιξη Δημοσίου Χρέους της Κύπρου το 2024

Σε πτωτική τροχιά μπήκε, το 2024, το δημόσιο χρέος της Κύπρου, σύμφωνα με τα στοιχεία που ανακοίνωσε η κ/Στατιστική Υπηρεσία Cystat, στα τέλη Μαρτίου τ.έ. Σύμφωνα με αυτά τα στοιχεία, το δημόσιο χρέος διαμορφώθηκε, τον πρώτο μήνα του 2024, στα 23,008 εκ. Ευρώ από 23,036 εκ. Ευρώ, τον Δεκέμβριο του 2023 και 23,531 εκ. Ευρώ, τον Ιανουάριο του 2023.

Ως ποσοστό επί του ΑΕΠ, το δημόσιο χρέος ανέρχεται στο 77,3% (πάνω από το όριο του 60%), σε σύγκριση με 77,5% τον Δεκέμβριο του 2023 και 79,1% τον Ιανουάριο του 2023. Παρά τη μείωση, που σημειώθηκε, τον Ιανουάριο τ.έ., οι δαπάνες για την εξυπηρέτηση του δημόσιου χρέους, που θα κληθεί να καλύψει ο δημόσιος προϋπολογισμός, το 2024, εκτιμάται ότι θα είναι διτλάσιες, σε σχέση με το 2023, αντανανκλώντας την αύξηση των επιτοκίων, αλλά και το κόστος, που επέφερε η ενεργοποίηση της συμφωνίας καταβολής επιτοκίου, επί του δανεισμού του κράτους από το ΤΚΑ (Ταμείο Κοινωνικών Ασφαλίσεων).

Το κόστος εξυπηρέτησης του δημόσιου χρέους υπολογίζεται να είναι αυξημένο, κατά 91%, το 2024, σε σχέση με το 2023. Στην αρνητική επίδραση των αυξημένων επιτοκίων στο κόστος εξυπηρέτησης του δημόσιου χρέους, αναφέρθηκε και το κ/Υπουργείο Οικονομικών στο μεσοπρόθεσμο δημοσιονομικό πλαίσιο, για την

τριετία 2024-2026, σημειώνοντας, ότι, λόγω της αύξησης των επιτοκίων, παρατηρείται σημαντική αύξηση στις δαπάνες εξυπηρέτησης του δημόσιου χρέους. Σημειώνεται ότι η Κυπριακή Δημοκρατία καταβάλλει, ετησίως, τόκους ύψους 400-500 εκ. Ευρώ για την εξυπηρέτηση του δημόσιου χρέους.

Σύμφωνα με το χρηματοδοτικό πρόγραμμα το συνολικό εγκεκριμένο μέγιστο ποσό δανεισμού κατά την περίοδο Ιανουαρίου - Δεκεμβρίου 2024 ανέρχεται σε 1,3 δισ. Ευρώ, με το 1 δισ. Ευρώ να αφορά σε Ευρωπαϊκά Μεσοπρόθεσμα Ομόλογα (EMTN), τα 140 εκ. Ευρώ, σε δάνεια από υπερεθνικούς οργανισμούς (ΕΤΕ, ΤΑΣΕ), τα 120 εκατ. Ευρώ, σε τριμηνιαία γραμμάτια δημοσίου, ενώ, ποσό 40 εκατ. Ευρώ, αφορά σε εγγύρια ομόλογα προς φυσικά πρόσωπα.

1.3 Εξέλιξη βασικών οικονομικών δεικτών κυπριακής οικονομίας το 2023

Το 2023, ήταν ένα έτος, το οποίο επιβεβαίωσε εκ νέου την ανθεκτικότητα της κυπριακής οικονομίας αλλά και ένα έτος, σημαντικών προκλήσεων, δεδομένης της ρευστότητας της παγκόσμιας οικονομίας, με τον συνεχιζόμενο πόλεμο στην Ουκρανία αλλά και τις στρατιωτικές επιχειρήσεις του Ισραήλ στη Λωρίδα της Γάζας. Το 2023, χαρακτηρίστηκε σε μεγάλο βαθμό από τη σημαντική οικονομική επιβράδυνση, που υψήθηκε, κυρίως, από τον κύκλο επιθετικών αυξήσεων επιτοκίων από τις κυριότερες κεντρικές τράπεζες του πλανήτη.

Για το 2023, ο ρυθμός ανάπτυξης της κυπριακής οικονομίας προβλέπεται να καταγραφεί, περίεξ το 2,4%. Ο μέσος ρυθμός ανάπτυξης της οικονομίας, κατά τους πρώτους εννιά μήνες, του 2023, υπολογίζεται σε 2,5%, σημειώνοντας σημαντική επιβράδυνση, σε σχέση με την αντίστοιχη περίοδο, του 2022, που βρισκόταν στο 5,8%, με την αβεβαιότητα και τα υψηλά επιτόκια να επιβραδύνουν την οικονομική δραστηριότητα. Πάντως, η κυπριακή οικονομία κατέγραψε πολλαπλάσιο ρυθμό ανάπτυξης τους πρώτους εννέα μήνες του έτους, σε σύγκριση με το μόλις 0,6% του μέσου όρου της Ευρωζώνης και του 0,5%, του μέσου όρου της ΕΕ. Σε σύγκριση με το 2ο τρίμηνο του 2023, η Κύπρος κατέγραψε τη 2η μεγαλύτερη αύξηση, μετά την Πολωνία, ενώ η Ε.Ε. παρουσιάζει μηδενικό ρυθμό ανάπτυξης και η Ευρωζώνη, οριακά αρνητικό ρυθμό ανάπτυξης (-0,1%).

Σε ότι αφορά στον πληθωρισμό, παρά την αύξηση των δανειστικών επιτοκίων, αυτός εξακολουθεί να βρίσκεται σε υψηλά επίπεδα, αν και μειωμένος σε σχέση με το 8% του 2022. Συγκεκριμένα, εκτιμάται ότι, για το έτος 2023, θα ανέλθει γύρω στο 4%. Τον Οκτώβριο του 2023, παρουσίασε αύξηση 3,6%, σε σχέση με 4,3%, τον Σεπτέμβριο του 2023. Για την περίοδο Ιανουαρίου - Οκτωβρίου 2023, εκτιμάται ότι παρουσίασε αύξηση, 4,3%, σε σχέση με την αντίστοιχη περίοδο του προηγούμενου έτους. Για το 2024, εκτιμάται ότι ο πληθωρισμός αναμένεται να περιοριστεί στο 2,5%.

Στο μεταξύ, η ανεργία βρίσκεται σε σχετικά χαμηλά επίπεδα. Η μηνιαία εποχικά διορθωμένη ανεργία μειώθηκε στο 5,8%, το Νοέμβριο του 2023, σε σχέση με 6,8% τον αντίστοιχο μήνα του 2022. Για το σύνολο του έτους, αναμένεται να διαμορφωθεί στο 6,4%, ενώ σύμφωνα με εκτίμηση του Υπουργείου Οικονομικών, το 2024 αναμένεται να κυμανθεί στο 5,8%.

Σημαντική μακροοικονομική εξέλιξη, το 2023, αποτελεί η μεγάλη διόρθωση του δείκτη χρέους ως προς το ΑΕΠ. Συγκεκριμένα, κατά το 2023, συνεχίστηκε η πτωτική πορεία του δημοσίου χρέους, το οποίο είχε κορυφωθεί σχεδόν στο 118%, τον Οκτώβριο του 2020, όταν η κυβέρνηση είχε προβεί σε μεγάλες εκδόσεις χρέους, σε μια προσπάθεια να αποκτήσει τα αναγκαία αποθέματα για να αντιμετωπίσει την κρίση του Covid-19. Με βάση τα τελευταία διαθέσιμα στοιχεία, τον Οκτώβριο του 2023 ο δείκτης χρέους ως προς το ΑΕΠ υποχώρησε στο 78%, καταγράφοντας μια τεράστια μείωση της τάξης των 40 ποσοστιαίων μονάδων, η οποία θεωρείται από τις μεγαλύτερες στην ΕΕ. Η μείωση αυτή ωθείται από τις αποπληρωμές ομολόγων αλλά και την ανάπτυξη του ονομαστικού ΑΕΠ, λόγω και του πληθωρισμού. Σε απόλυτους αριθμούς, το χρέος ανήλθε, στο τέλος Οκτωβρίου, στα 23,18 δισ. Ευρώ, παρουσιάζοντας μείωση κατά 1,2 δισ. Ευρώ.

Στον τραπεζικό τομέα, η άνοδος των επιτοκίων έδωσε ώθηση στην κερδοφορία των τραπεζών. Μέχρι το τέλος του 9μήνου του 2023, η καθαρή κερδοφορία του κυπριακού τραπεζικού συστήματος (μετά τη φορολογία) έφτασε σχεδόν τα 900 εκατ. Ευρώ. Η υψηλή κερδοφορία επέτρεψε σε τράπεζες να αρχίζουν την παραχώρηση μερισμάτων στους μετόχους τους, αφού ήρθε η σχετική απαγόρευση, που ίσχυε εδώ και δώδεκα και πλέον χρόνια. Τα συνολικά περιουσιακά στοιχεία του τραπεζικού συστήματος ανήλθαν, στο τέλος Σεπτεμβρίου του 2023, στα 65 δισ. Ευρώ, ενώ τα κύρια βασικά ίδια κεφάλαια (κεφάλαια CET1) ανήλθαν στο 19%, με την αυξημένη κερδοφορία να ενισχύει την εσωτερική ικανότητα δημιουργίας κεφαλαίων για τις κυπριακές τράπεζες. Παρά την άνοδο των επιτοκίων, τα νέα δάνεια παρουσίασαν, την περίοδο Ιανουαρίου - Οκτωβρίου, ετήσια άνοδο 5,4% και διαμορφώθηκαν στα 2,7 δισ. Ευρώ, ωστόσο κυρίως από την άνοδο μεγάλων εταιρικών δανείων, ενώ αυξημένα ήταν και τα στεγαστικά δάνεια.

Στον τομέα των εργασιακών σχέσεων, μετά την εφαρμογή του εθνικού κατώτατου μισθού, για πρώτη φορά, στις αρχές του 2023, βρίσκονται σε εξέλιξη διεργασίες αναπροσαρμογής του, στο τέλος του έτους, προκειμένου η απόδοσή

του, από τις αρχές του νέου έτους, να καλύπτει το αυξημένο κόστος διαβίωσης. Κατά τη διάρκεια της χρονιάς, επετεύχθη επίσης συμφωνία αναπροσαρμογής της απόδοσης της ΑΤΑ (Αυτόματης Τιμαριθμικής Αναπροσαρμογής), αυξάνοντας το ποσοστό, από το 50% του πληθωρισμού του προηγούμενου έτους, στο 66,7%, ξεκινώντας, από τον Ιούνιο 2023, ενώ ο Κοινωνικός Διάλογος για την κατάληξη σε ολοκληρωμένη και μόνιμη συμφωνία αναμένεται να ολοκληρωθεί, μέχρι τον Ιούνιο του 2025.

Η θετική πορεία της κ/οικονομίας, το 2023, και η θετική εξέλιξη των μακροοικονομικών αντικατοπτρίζεται και στην αναβάθμιση της Κύπρου από 3 οίκους αξιολόγησης, εντός του συγκεκριμένου έτους, με προεξάρχουσα, τη διπλή αναβάθμιση από τον οίκο Moody's, ο οποίος ανέβασε το κυπριακό αξιόχρεο στην επενδυτική βαθμίδα, έπειτα από 12 χρόνια. Σε αναβάθμιση της κ/οικονομίας προέβη, τον Μάρτιο του 2023, ο οίκος Fitch (βαθμίδα BBB), τον Σεπτέμβριο του 2023, ο οίκος Moody's αναβάθμισε το κυπριακό αξιόχρεο, κατά 2 βαθμίδες, στο Baa2 ενώ ο καναδικός οίκος, DBRS Morningstar, αναβάθμισε τη μακροχρόνια αξιολόγηση της Κύπρου, κατά μία βαθμίδα στο BBB (υψηλό). Η κυπριακή οικονομία εισέρχεται, στο 2024, με δύο οίκους να διατηρούν το κυπριακό αξιόχρεο σε τροχιά αναβάθμισης, αφού ο οίκος S&P's έθεσε την αξιολόγηση σε θετική προοπτική (2.9.23), ενώ και ο οίκος Fitch αναβάθμισε την προοπτική του κυπριακού αξιόχρεου σε θετική (8.12.23).

1.4 Συζήτηση στην κ/ Βουλή του Προϋπολογισμού της Δημόσιας Εταιρείας Φυσικού Αερίου (ΔΕΦΑ)

Ξεκίνησε στην Κοινοβουλευτική Επιτροπή Ενέργειας, Εμπορίου, Βιομηχανίας και Τουρισμού (12.3.24) η συζήτηση του προϋπολογισμού της Δημόσιας Εταιρείας Φυσικού Αερίου (ΔΕΦΑ), ο πρώτος, μετά την αλλαγή του νομικού καθεστώτος του οργανισμού από ΝΠΙΔ (νομικό πρόσωπο ιδιωτικού δικαίου) σε ΝΠΙΔ (νομικό πρόσωπο δημοσίου δικαίου) και ο πρώτος, που οδηγείται στη Βουλή, με τον Πρόεδρο της Επιτροπής κ. Κ. Χατζηγιάννη να κάνει λόγο για «προβληματικό οργανισμό» αναφέροντας ότι κλήθηκαν οι αρμόδιοι να επανέλθουν την ερχόμενη εβδομάδα ενώπιον της Επιτροπής με απαντήσεις για ερωτήματα σε σχέση με τη χρηματοδότησή της ΔΕΦΑ από την ΕΕ καθώς και το τί μέλει γενέσθαι με το προσωπικό, που απασχολεί η εταιρεία.

Σύμφωνα με τα στοιχεία, που κατατέθηκαν στη Βουλή, ο προϋπολογισμός προβλέπει καθαρά συνολικά κεφαλαιουχικά και λειτουργικά έξοδα, ύψους 38,6 εκ. Ευρώ. Στον αυξημένο σε σχέση με τα προηγούμενα χρόνια προϋπολογισμό του 2024 περιλαμβάνονται συνολικά κεφαλαιουχικές δαπάνες, ύψους 31,3 εκ. Ευρώ. Η εκτίμηση των καθαρών λειτουργικών εξόδων, για το 2025 και το 2026, ανέρχεται σε 8,5 εκ. Ευρώ και 8,7 εκ. Ευρώ, αντίστοιχα. Επίσης, στον προϋπολογισμό του 2024 ζητούνται 36 νέες θέσεις εργασίας, πέραν των θέσεων, που μεταφέρθηκαν από υπαλλήλους που υπηρέτησαν στη ΔΕΦΑ ΑΤΔ. Σημειώνεται, ότι λαμβάνεται υπόψη η οδηγία, που αφορά στη μείωση των κλιμάκων εισοδήσης, κατά 10%, καθώς ακολουθείται, ό,τι ισχύει στον δημόσιο και τον ευρύτερο δημόσιο τομέα. Η κρατική επιχορήγηση στη ΔΕΦΑ, για το 2024, θα μειωθεί από 18 εκ. Ευρώ σε 12 εκ. Ευρώ, ενώ, για τα έτη 2025 - 2026 θα μειωθεί σε 2 εκ. Ευρώ.

Αναλυτικά, ο προϋπολογισμός της ΔΕΦΑ, για το έτος 2024, μεταξύ άλλων, περιλαμβάνει 20,5 εκ. Ευρώ για «επενδύσεις σε θυγατρικές», ποσό, το οποίο αφορά μεταφορά στο μετοχικό κεφάλαιο της θυγατρικής Εταιρείας Υποδομών Φυσικού Αερίου (ΕΤΥΦΑ) ΑΤΔ, η οποία λειτουργεί ως όχημα ειδικού σκοπού για την προώθηση του ενεργειακού έργου στο Βασιλικό και δαπάνες, ύψους 10 εκ., για «άλλα κατασκευαστικά έργα» (συγκεκριμένα κατασκευαστικές εργασίες για το δίκτυο αγωγών φυσικού αερίου). Εντός του 2024, αναμένεται ότι θα έχουν ολοκληρωθεί οι υποδομές εισαγωγής υγροποιημένου φυσικού αερίου της ΕΤΥΦΑ στο Βασιλικό. Σε αυτό το στάδιο, η ΔΕΦΑ θα πρέπει να έχει επαρκή στελέχωση, με βάση το νέο οργανόγραμμα, που έχει κατατεθεί προς έγκριση. Όταν η ΔΕΦΑ αρχίσει την εισαγωγή φυσικού αερίου ο προϋπολογισμός αναμένεται να διαφοροποιηθεί σημαντικά, αφού σε αυτό θα περιλαμβάνονται τα έσοδα και τα έξοδα από την αγοραπωλησία LNG, που εκτιμώνται, στα περίπου 500 εκατ. Ευρώ κατ' έτος.

Παράλληλα, στην Επιτροπή ξεκίνησε η συζήτηση του προϋπολογισμού του Ταμείου Ανανεώσιμων Πηγών Ενέργειας και Εξοικονόμησης Ενέργειας (Ταμείο ΑΠΕ και Ε.Ε) για το 2024, ο οποίος καθυστερήσει, λόγω της παράλληλης προετοιμασίας του προγράμματος «Φωτοβολταϊκά για Όλους», πρόγραμμα, το οποίο καταλαμβάνει μεγάλο μέρος του προϋπολογισμού. Ο προϋπολογισμός, για το 2024, προβλέπει επίσης, έσοδα από την επιβολή τέλους κατανάλωσης, ύψους 19,448 εκ. Ευρώ. Σύμφωνα με το νομοσχέδιο του προϋπολογισμού του Ταμείου ΑΠΕ και Ε.Ε, για το 2024, τα συνολικά έσοδα αναμένεται να ανέλθουν σε 29,987 εκ. Ευρώ (πλέον εκτιμώμενου αποθεματικού 86,960 εκ. Ευρώ στο τέλος του 2023), εκ των οποίων, ποσό 2,23 εκ. Ευρώ αφορά σε αποπληρωμές δανείων, από ενδιαφερόμενους, που θα ενταχθούν στην προγραμματιζόμενη κατηγορία του Σχεδίου Επιχορηγήσεων «Φωτοβολταϊκά για Όλους». Το Ταμείο θα λάβει

επίσης κρατική επιχορήγηση ύψους 5,922 εκ. Ευρώ για τη χρηματοδότηση των Σχεδίων Χορηγιών του Ταμείου από τον Μηχανισμό Ανάκαμψης και Ανθεκτικότητας της ΕΕ (Κανονισμός (ΕΕ) 2021/241). Επίσης, το Ταμείο αναμένεται να έχει έσοδα της τάξης των 813,6 εκ. Ευρώ, από τα αντισταθμιστικά οφέλη, που εισπράττει η Αρχή Ηλεκτρισμού Κύπρου (ΑΗΚ). Οι συνολικές δαπάνες, που περιλαμβάνονται στον προϋπολογισμό ανέρχονται σε 111,947 εκ. Ευρώ. Από αυτές, δαπάνες, ύψους 110,41 εκ. Ευρώ, αφορούν σε επιχορηγήσεις και επιδοτήσεις, μεταξύ των οποίων, 22,55 εκ. Ευρώ για προγράμματα επιδοτήσεων προηγούμενων ετών στον τομέα της ηλεκτροπαραγωγής από ΑΠΕ και 87,86 εκ. Ευρώ σε προγράμματα επιδοτήσεων για την ενθάρρυνση της χρήσης ΑΠΕ και Ε.Ε, εκ των οποίων 35,1 εκ. Ευρώ κατευθύνονται σε ενισχύσεις προς ευάλωτες ομάδες πληθυσμού. Ακόμα δαπάνες ύψους 813,6 εκ. Ευρώ αφορούν σε αντισταθμιστικά οφέλη προς τις γεωτάνυσσες κοινότητες με μεγάλα αιολικά πάρκα και μονάδες βιομάζας. Περιλαμβάνονται επίσης, λειτουργικές και άλλες δαπάνες, ύψους 726,2 εκ. Ευρώ.

2. ΜΕΤΑΦΟΡΕΣ - ΝΑΥΤΙΛΙΑ – ΤΟΥΡΙΣΜΟΣ

2.1 Έναρξη ακτοπλοϊκής σύνδεσης Λεμεσού - Πειραιά για το 2024.

Στις 29 Μαΐου τ.έ. ξεκινούν τα δρομολόγια μεταξύ Λεμεσού και Πειραιά με το κυπριακή σημαίας πλοίο «Daleela», που θα συνδέσει ακτοπλοϊκά την Κύπρο με την Ελλάδα, για τρίτη συνεχόμενη χρονιά, όπως ανακοίνωσε η πλοιοκτήτρια εταιρεία Scandro Holdings LTD στις 11.4. τ.έ. Συγκεκριμένα, το πρώτο δρομολόγιο του εν λόγω πλοίου θα πραγματοποιηθεί, για το 2024, από το λιμάνι της Λεμεσού, στις 29 Μαΐου 2024, ενώ το τελευταίο δρομολόγιο από τον λιμάνι του Πειραιά έχει οριστεί, για τις 3 Σεπτεμβρίου 2024.

Αν και η διαδρομή διαρκεί, περίπου 30 ώρες, το ενδιαφέρον των ταξιδιωτών είναι αυξημένο. Τα δύο προηγούμενα έτη 2023 και 2022 (έτος επαναιετοποίησης της ακτοπλοϊκής σύνδεσης Πειραιά – Λεμεσού) τα εισιτήρια έγιναν ανάρπαστα. Η σημαντική διαφορά, πάντως, για το 2024 είναι ότι οι Κύπριοι πλοιίτες δεν θα έχουν την ευκαιρία να πάρουν το πλοίο και από το λιμάνι της Λάρνακας, αφού τα δρομολόγια θα πραγματοποιούνται μόνο από/προς Λεμεσό.

Σύμφωνα με το τιμολόγιο, που η εταιρεία έχει αναρτήσει στο διαδικτυο, οι τιμές εμφανίζουν οριακή αύξηση, σε σχέση με το 2023, ενώ, σε σχέση με το 2022, οι τιμές είναι αυξημένες, κατά 10%. Η αύξηση αποδίδεται στο γενικότερο κύμα ακρίβειας και στην τρέχουσα διαμόρφωση των τιμών των καυσίμων, ενώ και η πράσινη φορολογία αναμένεται να επιφέρει περαιτέρω αυξήσεις. Το εύρος των τιμών ποικίλει ανάλογα με την κατηγορία της καμπίνας (VIP, δεύτερης θέσης κτλ) και την κατηγορία των επιβατών (ενήλικες, παιδιά). Και βέβαια υπάρχει η δυνατότητα μεταφοράς μηχανοκίνητων και κατοικίδιων.

Στις 16.4. τ.έ., σε δημοσιογραφική διάσκεψη, αναφορικά με την έναρξη της τρίτης περιόδου λειτουργίας της θαλάσσιας επιβατικής σύνδεσης Κύπρου-Ελλάδος, που οργάνωσε το κ/Υφυπουργείο Ναυτιλίας, η Υφυπουργός Ναυτιλίας και Μαρίνα Χατζημανώλη ανακοίνωσε ότι το σύστημα των κρατήσεων θα ανοίξει άμεσα (συγκεκριμένα από 17.4. τ.έ.), έτσι ώστε το επιβατικό κοινό να μπορεί να εξυπηρετηθεί άμεσα. Όπως ανέφερε στην ομιλία της η κα Μαρίνα Χατζημανώλη, το Υφυπουργείο Ναυτιλίας προσέδωσε και προσδίδει μεγάλη σημασία στην επαναιετοποίηση της θαλάσσιας επιβατικής σύνδεσης Κύπρου - Ελλάδος, το 2022. Κατά την περίοδο του 2023, ταξίδεψαν 7.407 επιβάτες και 455 κατοικίδια ζώα, ενώ μεταφέρθηκαν 2.496 συνοδευόμενα οχήματα. Η Υφυπουργός τόνισε επίσης, ότι οι αριθμοί δείχνουν ότι η λειτουργία της γραμμής Λεμεσού - Πειραιά δημιουργήσε ένα τμήμα τουριστικής αγοράς για ταξιδιώτες, που επιθυμούν να ταξιδέψουν από Κύπρο προς Ελλάδα και ηπειρωτική Ευρώπη με ΙΧ οχήματα και δικύκλα, προσφέροντας έναν εναλλακτικό τρόπο μεταφοράς, ο οποίος δεν υπήρχε εδώ και δύο δεκαετίες.

Αναφερόμενη, τέλος, στο κατά πόσον η γραμμή θα καταστεί βιώσιμη η κα Χατζημανώλη είτε ότι οι μέχρι τώρα εκτιμήσεις και τα στοιχεία σχετικά με τη βιωσιμότητα της γραμμής είναι θετικά και εκτίμησε ότι μετά τη λήξη της επιδοτούμενης υπηρεσίας θα υπάρξει ενδιαφέρον από τον ναυτιλιακό κόσμο, ώστε να συνεχιστεί απρόσκοπτα η σύνδεση Ελλάδος-Κύπρου και να καταστεί το έναυσμα για τη θαλάσσια σύνδεση της Κύπρου με την ηπειρωτική Ευρώπη. Σε κάθε περίπτωση το Υφυπουργείο Ναυτιλίας θα χαρητήσει οποιαδήποτε προσπάθεια με στόχο να προστεθεί μόνιμα ένα θαλάσσιο επιβατικό δρομολόγιο της Κύπρου με την Ελλάδα ή και με άλλη γεωτονική χώρα. Παρ' όλα αυτά, η μονιμότητα μιας ακτοπλοϊκής επιβατικής γραμμής είναι συνυφασμένη με τη ζήτηση και τους όρους αγοράς που τη διαμορφώνουν.

2.2 Γαμήλιος τουρισμός στην Κύπρο - Προβλέψεις το 2024 για την Αγία Νάπα

Η Κύπρος, χώρα, η οποία βασίζεται στην τουριστική βιομηχανία καταβάλλει προσπάθεια για το rebranding της νήσου και την ανάπτυξη εναλλακτικών μορφών τουρισμού, όπως του γαμήλιου τουρισμού. Παρά το γεγονός, ότι ο γαμήλιος τουρισμός της Αγίας Νάπας δέχθηκε πλήγματα από διεθνείς εξελίξεις, όπως τις συρράξεις σε Ουκρανία και Γάζα και από την έξοδο του Ηνωμένου Βασιλείου από

την ΕΕ αυτή η μορφή τουρισμού εξακολουθεί να αποτελεί βασική πηγή εσόδων. Μάλιστα, οι πολιτικοί γάμοι στο εν λόγω τουριστικό θέρετρο αναμένεται να ανέλθουν, το 2024, στους προ πανδημίας αριθμούς.

Οι τοπικές αρχές της Αγίας Νάπτας επενδύουν πολλά στον συγκεκριμένο τομέα, καθορίζοντας, μεταξύ άλλων ενεργειών, συγκεκριμένες ειδικευμένες παραλίες για την τέλεση των γάμων. Σύμφωνα, λοιπόν, με τα, μέχρι τα τέλη Ιανουαρίου τ.ε., στοιχεία έχουν, ήδη, γίνει για φέτος, γύρω στις 600 προκρατήσεις, για τέλεση πολιτικών γάμων στην Αγία Νάπα. Ουσιαστικά, το 2022, πρώτη χρονιά μετά την πανδημία, έγινε επανεκκίνηση στον γαμήλιο τουρισμό. Το 2020, οι γάμοι ανήλθαν σε 140, το 2021 σε 360, ενώ, το 2022, τελέστηκαν, συνολικά, 885 πολιτικοί γάμοι. Ειδικότερα, για το 2023, η εκτίμηση ήταν ότι ο αριθμός των γάμων θα άγγιζε τα επίπεδα, προ κορωνοϊού, εάν δεν συνεχίζονταν η εισβολή της Ρωσίας στην Ουκρανία. Τελικά, το 2023, οι γάμοι αποκλειστικά με ζευγάρια από τις δύο εμπόλεμες χώρες δεν ξεπέρασαν συνολικά τους 80. Μείωση παρατηρήθηκε και στους γάμους, με ζευγάρια από το γειτονικό Ισραήλ, εξαιτίας του πολέμου. Η πλειοψηφία των γάμων προήλθε από το Ηνωμένο Βασίλειο. Πολλά, μάλιστα, ζευγάρια συνδυάζουν γάμο και μήνα του μέλιτος στην Αγία Νάπα. Ακόμα, όμως, και από το Ηνωμένο Βασίλειο παρατηρήθηκε μείωση στον γαμήλιο τουρισμό, το 2023, εξαιτίας της εξόδου της χώρας από την Ε.Ε. Αυτός θεωρείται και ο κυριότερος λόγος, για τον οποίο, την περυσινή χρονιά, ο συνολικός αριθμός των πολιτικών γάμων μειώθηκε στους 650. Πάντως, έχουν ξεκινήσει να αναδύονται και να εκφράζουν ενδιαφέρον για πολιτικούς γάμους και άλλες αγορές, όπως η Λιθουανία και η Εσθονία.

Συνολικά, ο γαμήλιος τουρισμός είναι ιδιαίτερα κερδοφόρος για τον Δήμο Αγίας Νάπτας, ο οποίος παρέχει ξεχωριστές υπηρεσίες και σημαντικά σημεία αναφοράς για την τέλεση γάμων, όπως παραλίες, πολιτιστικά σημεία, πάρκα κ.α. Ο Δήμος Αγίας Νάπτας έχει καθορίσει συγκεκριμένες παραλίες για την τέλεση πολιτικών γάμων, με τις πιο δημοφιλείς την «Άμμο του Καμπούρη», την Αγία Θέκλα και το «Βότσαλο». Το κόστος ενός πολιτικού γάμου ανέρχεται σε 280 Ευρώ, ενώ υπάρχει έξτρα χρέωση, που ξεκινά από 200 Ευρώ, ανάλογα με τον χώρο της τελετής (ξενοδοχείο, παραλία κτλ). Δημοφιλείς τόποι τέλεσης γάμων είναι επίσης ο Πρωταράς και η Πάφος.

Τα ζευγάρια από το Η.Β., που αποτελούν την πλειοψηφία του γαμήλιου τουρισμού, συνοδεύονται, ως επί το πλείστον, από αριθμό καλεσμένων, από το οικογενειακό και φιλικό τους περιβάλλον. Αυτό συνεπάγεται σημαντικό αριθμό διανυκτερεύσεων σε καταλύματα της περιοχής και έσοδα από τις μετακινήσεις τους. Ωφελούνται, όχι μόνον, επιχειρήσεις και Δήμοι αλλά και το σύνολο των κλάδων της τουριστικής βιομηχανίας της περιοχής. Σημειώνουμε, επίσης, ότι για κάθε γάμο στο νησί οι κρατήσεις σε ξενοδοχεία ανέρχονται σε 30, τουλάχιστο (φιλοο οικογενειακών των νεόνυμφων), ενώ σύμφωνα με την πλατφόρμα Bookingweddingday ο γαμήλιος τουρισμός αποφέρει στην κ/ οικονομία, πέραν των 100 εκατ. Ευρώ ετησίως.

Σύμφωνα δε, με την ίδια πλατφόρμα, η Κύπρος αποτελεί ιδανικό προορισμό γαμήλιου τουρισμού, λόγω της απλοποίησης των διαδικασιών κράτησης πολιτικού γάμου για τουρίστες, της μείωσης της γραφειοκρατίας, των τοπίων της χώρας και του επαγγελματισμού, όσον δραστηριοποιούνται στον κλάδο.

2.3 Ναυτικός τουρισμός-Ίδρυση Δικτύου Μαρινών Ανατολικής Μεσογείου

Στην ίδρυση του Δικτύου Μαρινών Ανατολικής Μεσογείου (ΔΜΑΜ) προχώρησαν από κοινού οι εταιρείες, που διαχειρίζονται τις μαρίνες Αγίας Νάπτας, Ρόδου, Σύμης και Κω, με βασικό στόχο την αναβάθμιση των παρεχόμενων υπηρεσιών στους κατόχους σκαφών αναψυχής και την περαιτέρω ανάπτυξη του ναυτικού τουρισμού στην ευρύτερη περιοχή της Ανατολικής Μεσογείου.

Το μνημόνιο συνεργασίας υπεγράφη στο Event Center της μαρίνας Αγίας Νάπτας από εκπροσώπους των εταιρειών διαχείρισης των συνεργαζόμενων μαρινών, υπό την παρουσία εκπροσώπων των αρμόδιων φορέων και Υπουργείων της Κυπριακής Δημοκρατίας. Τη μαρίνα Αγίας Νάπτας εκπροσώπησε ο Δ/ντής της, κ. Κ. Φυτρίης. Σύμφωνα με το υπογεγραμμένο μνημόνιο συνεργασίας, οι τέσσερις μαρίνες-μέλη του δικτύου θα συμπράξουν, με σκοπό την επίτευξη των βέλτιστων πολιτικών προβολής και τη διαμόρφωση προϋποθέσεων ανάπτυξης και συνεργασίας.

Κάθε μαρίνα - μέλος του ΔΜΑΜ θα συμμετέχει σε δράσεις για την προώθηση της ανάπτυξης του ναυτικού τουρισμού στη Μεσόγειο στον τομέα του yachting.

Παράλληλα, θα καταβάλουν κάθε δυνατή προσπάθεια για την παροχή υψηλού επιπέδου υπηρεσιών στους πελάτες του δικτύου, οι οποίοι θα απολαμβάνουν αποκλειστικά προνόμια στις τέσσερις μαρίνες-μέλη. Επίσης, τα μέλη δεσμεύονται να διοργανώνουν από κοινού δραστηριότητες προβολής των μαρινών (ημερίδες, εκθέσεις και εκδηλώσεις, κοινά σεμινάρια για τη συνεχή εκπαίδευση και ενημέρωση των εργαζομένων πάνω σε θέματα προβολής, ανάπτυξης, ασφαλούς διαχείρισης, διεθνών πρακτικών και τεχνολογίας). Τέλος, θα ανταλλάσσουν απόψεις σε θέματα εναλλακτικών πηγών πράσινης ενέργειας, με σκοπό το μηδενικό αποτύπωμα ρύπανσης, αναφορικά με τη λειτουργία των

εγκαταστάσεων και τον ελλειμισμό των σκαφών.

Παρόμοια τελετή διεξήχθη στην Αθήνα, κατά τη διάρκεια του Athens Boat Show (Δεκέμβριος 2023).

3. ΤΡΑΠΕΖΙΚΟΣ ΤΟΜΕΑΣ - ΧΡΗΜΑΤΟΟΙΚΟΝΟΜΙΚΑ – ΥΠΗΡΕΣΙΕΣ

3.1 Ανάλυση καθηκόντων του νέου Διοικητή της Κεντρικής Τράπεζας Κύπρου, κ. Χ. Πατσαλίδη από 11.4. τ.ε.

Νέος Διοικητής στην Κεντρική Τράπεζα της Κύπρου αναλαμβάνει ο κ. Χριστόδουλος Πατσαλίδης, διαδεχόμενος τον κ. Κ. Ηροδότου. Συγκεκριμένα ο κ. Πατσαλίδης αναλαμβάνει επίσημα καθήκοντα, στις 11.4.24, ημέρα, κατά την οποία εκπροσωπεί την Κύπρο στη συνεδρίαση της νομισματικής πολιτικής στη Φρανκφούρτη.

Ο κ. Χ. Πατσαλίδης είναι οικονομολόγος, με σπουδές στο Λονδίνο και προϋπηρεσία στην Κεντρική Τράπεζα της Κύπρου, όπου εργάστηκε στις Υπηρεσίες Διαχείρισης Εξωτερικού Χρέους και Συνλλαγματικών Αποθεμάτων (1989-1996). Ακολούθως εργάστηκε στην Τράπεζα Κύπρου (1996-2020), όπου διηύθυνε την Υπηρεσία Διαχείρισης Διαθεσίμων και στη συνέχεια ανέλαβε τον τομέα των Χρηματοοικονομικών Αγορών. Μετά την κρίση του 2013, διορίστηκε Οικονομικός Διευθυντής Διαχείρισης και Εκτελεστικό Μέλος του Διοικητικού Συμβουλίου. Την περίοδο 2018 – 2019, διετέλεσε Πρόεδρος του Διοικητικού Συμβουλίου του Συνδέσμου Τραπεζών Κύπρου, ενώ, τον Οκτώβριο του 2020, αποχώρησε από την Τράπεζα Κύπρου. Τον Μάρτιο του 2023, διορίστηκε από τον Πρόεδρο της Κυπριακής Δημοκρατίας ως ειδικός Σύμβουλος του σε θέματα Οικονομίας.

Ο νέος Διοικητής της Κεντρικής Τράπεζας της Κύπρου έχει να αντιμετωπίσει μια σειρά σημαντικών προκλήσεων, με κυριότερες τη σταθερότητα και χρηστή λειτουργία -επιτοπεία των τραπεζών, τις δράσεις των τραπεζών με αποτύπωμα στην κοινωνία καθώς και την εσωτερική αναδιοργάνωση της Κεντρικής Τράπεζας της Κύπρου. Πέραν αυτών, σε σημαντική πρόκληση αναδεικνύεται και η διατήρηση της καλής φήμης -εικόνας της χώρας, σε διεθνές επίπεδο.

Σχετικά με το κ/τραπεζικό σύστημα, παρά τους καλούς δείκτες των τραπεζών φαίνεται να απαιτείται ιδιαίτερη προσοχή, δεδομένου ότι οι οικοί αξιολόγησης, να μην αναφέρονται θετικά στις επιτυχείς διαρθρωτικές αλλαγές των κυπριακών τραπεζών από τον καιρό της κρίσης και μετά, όμως, κάθε Έκθεσή τους συνοδεύεται από επιστημονικές και παρατηρήσεις για οικονομικές πολιτικές που χρήζουν προσοχής. Οι τράπεζες είναι, στην παρούσα φάση, εύρωστες και με ισχυρούς κεφαλαιακούς δείκτες, όμως, η Κεντρική Τράπεζα οφείλει να ασκεί συστηματική εποπτεία, εντοπίζοντας ενδεχόμενες κακές πρακτικές, που απαιτούν άμεσες διορθωτικές κινήσεις. Στην παρούσα φάση, τα κεφάλαια των κυπριακών τραπεζών είναι σε υψηλότερα ποσοστά από τα αντίστοιχα ευρωπαϊκά, ενώ τα μη εξυπηρετούμενα δάνεια επιβαρύνουν τις μικρότερες τράπεζες, που δεν έχουν δείξει τα ίδια δείγματα γραφής μείωσής τους με τα μεγάλα πιστωτικά ιδρύματα. Παράλληλα, ως συνέπεια της αύξησης των επιτοκίων, από το κολοκαίρι του 2022, οι τράπεζες παρουσιάζουν αυξημένη κερδοφορία, λόγω της υπερβάλλουσας ρευστότητας σε καταθέσεις στις κεντρικές τράπεζες. Η κερδοφορία θα συνεχίσει και το 2024, αλλά, από το 2025, θα ακολουθήσει φθίνουσα πορεία. Έτσι, αποκτά μεγαλύτερη σημασία η σωστή εκμετάλλευση της τρέχουσας θετικής συγκυρίας.

Δεύτερη μεγάλη πρόκληση για τον νέο Διοικητή της Κεντρικής Τράπεζας αποτελεί το αποτύπωμα των εποπτικών μηχανισμών των τραπεζών στην κοινωνία. Την τελευταία 4ετία, η οποία χαρακτηρίστηκε από ρευστότητα στη διεθνή πολιτική σκηνή (πανδημία COVID 19, εισβολή Ρωσίας σε Ουκρανία κ.ά.) οι επόπτες σε συνεργασία με την κυβέρνηση προχώρησαν σε αποφάσεις, που σχετίζονται με αναστολές εκποιήσεων, ακόμα και με αναστολή δόσεων δανείων για μήνες, αποφάσεις με σημαντική επιρροή και στην οικονομία, αφού σχετίζονται με τα επιτόκια και τα επίπεδα του πληθωρισμού. Σημαντικό ζήτημα, προς ρύθμιση, στην κυπριακή τραπεζική πραγματικότητα αποτελεί, επίσης, η μεγάλη απόσταση μεταξύ δανειστικών και καταθετικών επιτοκίων και η προσπάθεια να περιορίσουν οι τράπεζες την απόσταση μεταξύ των δύο αυτών τύπων επιτοκίου.

Επιπρόσθετα, η εσωτερική λειτουργία της Κεντρικής Τράπεζας αποτελεί σημαντικό στοιχείο για τον νέο διοικητή, δεδομένου ότι, την τελευταία 5ετία, επί διοικήσεως του κ. Ηροδότου, έγιναν σημαντικές τομές, οι οποίες αναμένεται να ολοκληρωθούν την τρέχουσα διετία. Το πρόβλημα λειτουργίας της Κεντρικής Τράπεζας φαίνεται ότι σχετίζεται με την ανεπαρκή στελέχωση της αλλά και πρακτικές, που παραστέμνουν σε παραγρημένη «δημοσιούχιαλη νοοτροπία».

Τέλος, η διατήρηση της καλής φήμης της Κύπρου φαίνεται επίσης ότι πρέπει να συνεχίσει να αποτελεί προτεραιότητα στις αποφάσεις του νέου Διοικητή της Κεντρικής Τράπεζας της Κύπρου. Είναι χαρακτηριστικό ότι η Κεντρική Τράπεζα, από το 2015, συμμετέχει ενεργά στην προσπάθεια βελτίωσης της εικόνας της Κύπρου στο κεφάλαιο «ξέπλυμα χρήματος», γεγονός, το οποίο αποτυπώνεται σταθερά στις πρόσφατες διεθνείς αξιολογήσεις.

Πάντως, κριτική ασκήθηκε από κόμματα της αντιπολίτευσης στον Πρόεδρο της Δημοκρατίας για την επιλογή του κ. Πατσαλίδη. Συγκεκριμένα, το ΑΚΕΛ αναφέρει

ότι «ο κ. Χ. Πατσαλίδης, την κρίσιμη περίοδο της τραπεζικής κρίσης και των τραπεζικών σκανδάλων, βρισκόταν στην καθοδήγηση της Τράπεζας Κύπρου. Το ιστορικό του δεν συνάδει με τα διαπιστευτήρια, που πρέπει να συνοδεύουν τον Κεντρικό Τραπεζίτη». Σε άλλο δε, σημείο της ανακοίνωσης υπογραμμίζει ότι «σε έκθεση του οίκου Alvarez & Marsal για την αγορά ελληνικών ομολόγων από την Τράπεζα Κύπρου, την περίοδο της τραπεζικής κρίσης στην Κύπρο, αναφέρεται ότι από τον υπολογιστή του κ. Πατσαλίδη έγινε μαζική διαγραφή στοιχείων, ενώ υπήρχε εντολή από την Κεντρική Τράπεζα να μην διαγραφεί οτιδήποτε».

4. ΤΕΧΝΟΛΟΓΙΑ – ΠΛΗΡΟΦΟΡΙΚΗ

4.1 Σύσταση Εθνικού Οργανισμού Ανάπτυξης Επιχειρήσεων - Χρηματοδοτικές ευκαιρίες στην Κύπρο στον τομέα της Καινοτομίας

Σειρά μέτρων, με στόχο τη διευκόλυνση της χρηματοδότησης μικρομεσαίων και νεοφυών επιχειρήσεων ενέκρινε το κ/Υπουργικό Συμβούλιο, στις 7.2. τ.έ., προχωρώντας ταυτόχρονα, και σε αλλαγές στη στρατηγική προσέλευσης ξένων επιχειρήσεων για να διατηρηθεί η θετική συνεισφορά της παρουσίας τους στην κ/οικονομία.

Συγκεκριμένα, όπως ανέφερε ο Υπουργός Οικονομικών κ. Μ. Κεραυνός, έως το τέλος Μαρτίου τ.έ., αναμένεται να τεθεί σε πλήρη λειτουργία το Ταμείο Χρηματοδότησης Κεφαλαίου (Equity Fund) ενώ, τον ίδιο μήνα, αναμένεται να εγκριθεί πρόταση για σύσταση Εθνικού Οργανισμού Ανάπτυξης Επιχειρήσεων. Ο συνδυασμός των δύο επιδιώκει να καλύψει κενά, που παρατηρούνται στη χρηματοδότηση μικρομεσαίων και νεοφυών επιχειρήσεων. Αναφορά στον Εθνικό Οργανισμό Ανάπτυξης έκανε και ο Πρόεδρος της Κυπριακής Δημοκρατίας κ. Ν. Χριστοδουλίδης, κατά την παρουσίαση του κυβερνητικού προγράμματος, για το τρέχον έτος.

Για το θέμα του υπό σύσταση Οργανισμού, ο κ. Κεραυνός ανέφερε πως, έχει ήδη ανατεθεί σε συμβουλευτικό οίκο η διενέργεια μελέτης για να σχεδιασθούν οι δραστηριότητες και τα εργαλεία του, με στόχο η σχετική πρόταση να υποβληθεί στο Υπουργικό Συμβούλιο, τον Μάρτιο τ.έ.. Συμπλήρωσε δε, ότι ο Εθνικός Οργανισμός Ανάπτυξης είναι αποτέλεσμα της διαπίστωσης κενών στη χρηματοδότηση των μικρομεσαίων και των νεοφυών επιχειρήσεων καθώς και ότι, εντός του πρώτου τριμήνου τ.έ., θα τεθεί σε πλήρη λειτουργία και το Κυπριακό Ταμείο Χρηματοδότησης Κεφαλαίου (equity fund). Η διαχείριση του Ταμείου έχει ανατεθεί στο Ευρωπαϊκό Ταμείο Επενδύσεων της Ευρωπαϊκής Τράπεζας Επενδύσεων (ETE). Το Ταμείο θα επενδύει, κυρίως σε νεοφυείς και καινοτόμες κ/επιχειρήσεις, με στόχο την κάλυψη των χρηματοδοτικών κενών της αγοράς, λόγω του υψηλού επενδυτικού ρίσκου, που έχουν αυτές οι νεοφυείς εταιρείες.

Επιπρόσθετα, το Υπουργικό Συμβούλιο προχώρησε, αρχές Φεβρουαρίου τ.έ., σε αναθεώρηση της στρατηγικής προσέλευσης ξένων επιχειρήσεων, με στόχο την περαιτέρω ανάπτυξη των επιχειρήσεων αυτών, οι οποίες, δημιουργούν νέες θέσεις εργασίας, τεχνογνωσία και προστιθέμενη αξία στην οικονομία. Σύμφωνα πάντα με τον κ. Κεραυνό, οι νέες δράσεις που έχουν ενταχθεί στην στρατηγική και θα προωθηθούν από τα αρμόδια Υπουργεία, αφορούν στην αναθεώρηση της διάρκειας ισχύος των αδειών παραμονής αυτών των εταιρειών, ενώ παράλληλα προωθείται η έκδοση θεώρησης εισόδου για επισκέπτες, με σκοπό ταξιδιού (visa card business), που αφορά σε μια νέα ενότητα, με την παροχή διευκολύνσεων για την κάλυψη των εκπαιδευτικών αναγκών των παιδιών των ξένων εργαζομένων στην Κύπρο.

Προωθείται, τέλος, μία νέα οντότητα, που έχει σκοπό την αντιμετώπιση προβλημάτων κίνησης, που αντιμετωπίζουν οι ξένες εταιρείες (αξιοποίηση στεγαστικών κινήτρων build-to-rent, αναθεώρηση κάποιων πολεοδομικών κινήτρων κ.ά.).

4.2 Χρηματοδοτικές ευκαιρίες στην Κύπρο στον τομέα της Καινοτομίας

Έμφαση στην υποστήριξη υφιστάμενων επιχειρήσεων για ανάπτυξη μονάδων έρευνας και νέων προϊόντων δίνει η νέα Στρατηγική Έρευνας και Καινοτομίας (E&K) 2024-2026 καθώς και το αντίστοιχο Σχέδιο Δράσης της Κύπρου. Η αξιοποίησή τους από τις επιχειρήσεις τους επιτρέπει να εντοπίζουν νέες ευκαιρίες και να αντιμετωπίζουν έγκαιρα προκλήσεις, παραμένοντας ανταγωνιστικές στο διαρκώς μεταβαλλόμενο επιχειρηματικό περιβάλλον. Στο πλαίσιο των ανωτέρω σχεδιασμών, το Ίδρυμα Έρευνας & Καινοτομίας (ΙΔΕΚ) παρέχει διάφορες επιχορηγήσεις για καινοτομίες στη βιομηχανία, την ενέργεια και άλλους τομείς της οικονομίας, για τις οποίες καταγράφεται μεγάλο ενδιαφέρον. Παράλληλα, εντός του 2024, αναμένεται να προκηρυχθούν και νέα προγράμματα, όπως το INNOVATE, το οποίο θα υποστηρίξει υφιστάμενες επιχειρήσεις σε κάθε τομέα δραστηριότητας, που θα επενδύσουν στην έρευνα και καινοτομία.

1. Στο πλαίσιο του Εθνικού Σχεδίου Ανάκαμψης και Ανθεκτικότητας, «Κύπρος το Αύριο», και έχοντας διασφαλίσει, επιπλέον χρηματοδότηση από το σχέδιο REPowerEU της Ευρωπαϊκής Επιτροπής (σχέδιο για ταχεία μείωση της εξάρτησης από τα ρωσικά ορυκτά καύσιμα και την επιτάχυνση της πράσινης μετάβασης), το

ΙΔΕΚ προκήρυξε δύο νέα χρηματοδοτικά προγράμματα για ενίσχυση του τομέα της ενέργειας.

Το πρώτο πρόγραμμα, με προϋπολογισμό, 4 εκ. Ευρώ, εστιάζει στην ανάπτυξη τεχνολογικών λύσεων σε προκλήσεις, που αντιμετωπίζει η Κύπρος στην παραγωγή, αποθήκευση, μεταφορά και διανομή ηλεκτρικής ενέργειας. Στόχος είναι η ανάπτυξη και παραγωγή προϊόντων και υπηρεσιών, που μπορούν να τύχουν αξιοποίησης από Οργανισμούς, που δραστηριοποιούνται στην ενέργεια. Η μέγιστη χρηματοδότηση, ανά έργο ανέρχεται στις 200.000 Ευρώ και η υποβολή προτάσεων γίνεται μέσω της πύλης IRIS (<https://iris.research.org.cy/>), με καταληκτική ημερομηνία την 26.01.24.

Το δεύτερο πρόγραμμα με προϋπολογισμό, 6 εκ. Ευρώ, φέρει την ονομασία «CO-DEVELOP- REPowerEU» και η μέγιστη χρηματοδότηση, ανά έργο, ανέρχεται στις 600.000 Ευρώ. Σκοπός είναι η συνεργασία μεταξύ επιχειρήσεων και οργανισμών έρευνας για τον, από κοινού, σχεδιασμό και ανάπτυξη νέων τεχνολογιών και οικονομικά αποδοτικών λύσεων σε προκλήσεις, όπως η κλιματική αλλαγή, η ενεργειακή απόδοση στη βιομηχανία, η αξιοποίηση ανανεώσιμων πηγών ενέργειας και η διασφάλιση της ανθεκτικότητας και ασφάλειας των ενεργειακών συστημάτων. Σημειώνεται, ότι οι φορείς, οι οποίοι θα επιλεγούν για χρηματοδότηση θα έχουν αυτόματα τη δυνατότητα να αξιοποιήσουν τις δωρεάν υποστηρικτικές υπηρεσίες καινοτομίας και τα εργαλεία μεταφοράς γνώσης του ΙΔΕΚ.

Τα προγράμματα αυτά λειτουργούν ως εργαλείο για την ανάπτυξη συνεργασιών, τη μεταφορά τεχνογνωσίας, την εμπορική αξιοποίηση της έρευνας, την ενίσχυση της ανταγωνιστικότητας των κ/επιχειρήσεων και την επιτάχυνση της μετάβασης σε μία σύγχρονη, αποδοτική, ως προς τη χρήση των πόρων, και βιώσιμη οικονομία.

2. Στο πλαίσιο του νέου κύκλου του προγράμματος Διδακτορικό στη Βιομηχανία -«PHD IN INDUSTRY/1123» του ΙΔΕΚ, κ/επιχειρήσεις έχουν τη δυνατότητα να αντασχολήσουν φοιτητές/τριες, διδακτορικού επιπέδου, για υλοποίηση έργων έρευνας και καινοτομίας, τα οποία θα οδηγήσουν σε λύσεις, που ανταποκρίνονται σε ανάγκες της κοινωνίας και των ίδιων των επιχειρήσεων, ενισχύοντας την ανταγωνιστικότητά τους. Με προϋπολογισμό 1.750.000 Ευρώ και μέγιστη χρηματοδότηση 150.000 Ευρώ, ανά έργο, το πρόγραμμα δίνει τη δυνατότητα σε επιχειρήσεις να κάνουν ένα πρώτο βήμα προς τη δημιουργία τμήματος Έρευνας και Ανάπτυξης (E&A), μέσω της πρόσληψης νέων εξειδικευμένων ταλέντων ή της ενίσχυσης του υφιστάμενου προσωπικού. Προσφέρει, επίσης, ευκαιρίες ατασχόλησης, πέραν του ακαδημαϊκού χώρου, σε νέους ερευνητές/τριες, διευκολύνοντας τη διαχείριση του επιστημονικού ταλέντου της Κύπρου στην πραγματική οικονομία.

Ο νέος κύκλος του προγράμματος δίνει προτεραιότητα σε προτάσεις, που δεν έχουν εξασφαλίσει προηγούμενη χρηματοδότηση από το ΙΔΕΚ ή/και ευρωπαϊκά προγράμματα, από το 2016 έως τώρα, καθώς και σε μεσαίες και μεγάλες επιχειρήσεις. Το περιεχόμενο του έργου θα πρέπει να συνάδει με τις δραστηριότητες της επιχείρησης, να συμβαδίζει με το περιεχόμενο της διδακτορικής διατριβής του ερευνητή/τριας, και να εντάσσεται στα ακόλουθα επιστημονικά πεδία: 1) Επιστήμες Ζωής (Life Sciences) και 2) Φυσικές Επιστήμες και Μηχανική (Physical Sciences and Engineering). Μπορούν, επίσης, να υποβληθούν προτάσεις, που αφορούν σε εφαρμογές των κοινωνικών και ανθρωπιστικών επιστημών στους τομείς αυτούς. Οι φορείς, που θα επιλεγούν για χρηματοδότηση αποκτούν, αυτόματα, πρόσβαση στις δωρεάν υποστηρικτικές υπηρεσίες καινοτομίας και μεταφοράς γνώσης του Ιδρύματος. Η υποβολή προτάσεων γίνεται μέσω της πύλης IRIS του ΙΔΕΚ και η καταληκτική ημερομηνία είναι η 29.3.24.

3. Λόγω του αυξημένου ενδιαφέροντος για υποβολή προτάσεων στο πρόγραμμα Disrupt, το Ίδρυμα Έρευνας και Καινοτομίας ανακοίνωσε, αρχές Δεκεμβρίου 23, νέα καταληκτική ημερομηνία για το πρόγραμμα Disrupt. Ως νέα καταληκτική (3η καταληκτική) ημερομηνία έχει οριστεί η 22.3.24, με επιπρόσθετο προϋπολογισμό, 3 εκ. Ευρώ. Το Disrupt, είναι το πρώτο πρόγραμμα μικτής χρηματοδότησης για τα κυπριακά δεδομένα, το οποίο συνδυάζει δημόσια χρηματοδότηση μαζί με ιδιωτικά επενδυτικά κεφάλαια για την υποστήριξη της ανάπτυξης των επιχειρήσεων στις διεθνείς αγορές.

4. Επιπρόσθετα, με αυξημένη συμμετοχή ολοκληρώθηκε, τον Νοέμβριο του 2023, η υποβολή προτάσεων για την τελευταία πρόσκληση του προγράμματος «Pre-Seed» του ΙΔΕΚ, το οποίο υποστηρίζει νεοφυείς επιχειρήσεις (startups) στα αρχικά στάδια ανάπτυξής τους. Το Pre-Seed χρηματοδοτείται από το Εθνικό Σχέδιο Ανάκαμψης και Ανθεκτικότητας «Κύπρος το Αύριο». Συνολικά, υποβλήθηκαν επιτυχώς, μέσω της διαδικτυακής πύλης IRIS 134 προτάσεις, εκ των οποίων 106, από νεοσύστατες επιχειρήσεις, που συμμετείχαν για πρώτη φορά στο πρόγραμμα. Ιδιαίτερα ενθαρρυντικό είναι το γεγονός ότι ο συνολικός αριθμός των προτάσεων ξεπέρασε, κατά πολύ (90 συμμετοχές), τον αντίστοιχο του προηγούμενου κύκλου του Pre-Seed, το 2021. Η διαδικασία επιλογής των προτάσεων, που θα χρηματοδοτηθούν αναμένεται να ολοκληρωθεί, εντός του α' εξαμήνου του 2024.

Νέα επιχειρηματικά εγχειρήματα θα εξασφαλίσουν χρηματοδότηση, που φθάνει μέχρι και τις 119.999 Ευρώ, για να αναπτύξουν περαιτέρω τις καινοτόμες ιδέες τους και να δημιουργήσουν προϊόντα και υπηρεσίες με προοπτικές στις διεθνείς αγορές. Παράλληλα, το ΙΔΕΚ παρέχει δωρεάν στους δικαιούχους του υποστηρικτικές υπηρεσίες καινοτομίας και μεταφοράς γνώσης, που ενισχύουν τις προστιθέμενες επιπτώσεις και θέτουν τις βάσεις για τη δημιουργία βιώσιμων επιχειρήσεων. Από το 2019, όταν και προκηρύχθηκε, για πρώτη φορά, το πρόγραμμα, έχουν εκταμειωθεί ποσά, πέραν των 3,5 εκ. Ευρώ, σε 35 startups και δημιουργήθηκαν, πλέον των 75 θέσεων εργασίας. Μάλιστα, μία στις τέσσερις κ/startups που χρηματοδοτήθηκαν στον πρώτο κύκλο, κατάφεραν να εξασφαλίσουν σημαντικά έσοδα, μέσω πωλήσεων ή και επενδύσεων, από ιδιωτικά κεφάλαια από Κύπρο και εξωτερικό. Το μεγάλο ενδιαφέρον για το πρόγραμμα είναι ενδεικτικό των βημάτων της Κύπρου στον τομέα των startups, επιχειρήσεων, οι οποίες μελλοντικά θα διαφοροποιήσουν το μείγμα της κ/οικονομίας. Οι νεοφυείς επιχειρήσεις αποτελούν πηγή επενδύσεων και νέων θέσεων εργασίας και αύξησης των εξαγωγών προϊόντων υψηλής τεχνολογίας.

5. Όπως προαναφέρθη, το (α' εξάμηνο) του 2024, αναμένεται η προκήρυξη του INNOVATE, που αποσκοπεί στην υποστήριξη υφιστάμενων επιχειρήσεων όλων των τομέων δραστηριότητας, με επενδύσεις σε έρευνα και καινοτομία, για την ανάπτυξη ανταγωνιστικών καινοτόμων προϊόντων ή υπηρεσιών, με προοπτικές τοποθέτησης στις διεθνείς αγορές

5. ΕΠΙΕΝΔΥΣΕΙΣ - ΕΠΙΧΕΙΡΗΜΑΤΙΚΟΤΗΤΑ

5.1. Εξελίξεις στην κτηματομεσιτική αγορά στην Κύπρο το 2023

Η ρευστότητα στην διεθνή οικονομία και οι πολεμικές συγκρούσεις της τελευταίας τριετίας έχουν προκαλέσει σημαντικές ανακατατάξεις στην κτηματομεσιτική αγορά, και ιδιαίτερα στον τομέα των ακινήτων, με σημαντικές δευτερογενείς επιπτώσεις, σε όλο το φάσμα της οικονομικής δραστηριότητας. Ειδικότερα, οι εξελίξεις του 2023 στον τομέα των ακινήτων, σε παγκόσμιο επίπεδο, επηρέασαν, σε αρκετό βαθμό, και την Κύπρο, χωρίς όμως, να ανακόψουν, προς το παρόν, τη δυναμική της πορείας, των τελευταίων ετών. Αντίθετα, μάλιστα, οι εξελίξεις αυτές βοήθησαν να ανασπυχθεί, περαιτέρω, η ανταγωνιστικότητα του τομέα των ακινήτων και σε συνδυασμό με την τεχνολογική πρόοδο των τελευταίων ετών, αλλά και τις προοπτικές για περαιτέρω τεχνολογική αναβάθμιση εκτιμάται ότι θα συμβάλουν στη διατήρηση της δυναμικής του τομέα.

Οι κύριες προκλήσεις στον τομέα των ακινήτων, αυτή την εποχή (οι συρράξεις σε Ουκρανία και Μέση Ανατολή) έχουν το αποτίπυμά τους και στον τουρισμό και την κτηματομεσιτική αγορά, εμμέσως. Επιπρόσθετα, η απότομη αύξηση στα δανειακά επιτόκια, το αυξημένο κατασκευαστικό κόστος, που αποτελεί μείζονα ανασταλτικό παράγοντα για νοικοκυριά και επιχειρήσεις, αλλά και η πρόσφατη αλλαγή του ΦΠΑ στην πρώτη κατοικία αναμένεται να επηρεάσουν, σε μεγάλο βαθμό, τις μελλοντικές αναπτύξεις..

Γενικότερα, η επένδυση σε ακίνητα στην Κύπρο θεωρείται ακόμα ενεργή, κυρίως στα οικιστικά και τα τουριστικά ακίνητα. Παρατηρούμε ότι η δυναμική ζήτησης και προσφοράς είναι πολύ ελκυστική για τους επενδυτές και αυτό φαίνεται από την ανοδική τάση του Δείκτη Ακινήτων Κύπρου, η οποία συνεχίστηκε και το τρίτο τρίμηνο του 2023, αλλά και το συνεχιζόμενο πολύ χαμηλό απόθεμα οικιστικών μονάδων, ιδιαίτερα στις παραλιακές πόλεις. Συγκεκριμένα, το 2023, έκλεισε σημειώνοντας άνοδο της τάξης του 16% ως προς τον αριθμό πωλητήριων εγγράφων, συγκριτικά με το 2022, κι ακόμη μεγαλύτερη αύξηση, της τάξης του 50%, σε σχέση με το 2021. Με όλες τις επαρχίες να καταγράφουν σημαντικές αυξήσεις και η Λάρνακα να παρουσιάζει πολύ υψηλές επιδόσεις, είναι σαφές ότι ο τομέας των ακινήτων διαδραματίζει σημαντικό ρόλο, στην απόδοση της κυπριακής οικονομίας, όπως αυτή αποτυπώνεται στους θετικούς ρυθμούς ανάπτυξης. Μάλιστα, η αλλαγή στον ΦΠΑ αναμένεται να δώσει ώθηση σε μεταχειρισμένα ακίνητα, ιδιαίτερα εκείνα μεγάλου εμβαδού και αξίας, αφού τα αντίστοιχα καινούργια ακίνητα θα υπόκεινται σε 19% ΦΠΑ. Η επίδραση δε, της αλλαγής του ΦΠΑ, εκτιμούν ειδήμονες της κτηματομεσιτικής αγοράς, θα φανεί μεσοπρόθεσμα, εφόσον υπάρχουν αρκετά έργα εν εξελίξει, τα οποία θα υπόκεινται στην προηγούμενη νομοθεσία του ΦΠΑ, έργα, τα οποία κατατέθηκαν για πολεοδομική άδεια, πριν τις 31.10.2023.

Το 2024, εκτιμάται ότι και πάλι η πορεία της αγοράς ακινήτων θα είναι θετική, ωστόσο, υπάρχουν σημαντικές παράμετροι, που θα μπορούσαν να την επηρεάσουν και οι οποίες, σε μεγάλο βαθμό, δεν συναρτώνται από τις πολιτικές της κ/κυβέρνησης. Για παράδειγμα, η πορεία της διεθνούς οικονομίας σε συνδυασμό με την έντονη γεωπολιτική αβεβαιότητα μπορεί να επηρεάσει αρνητικά τη ζήτηση από ξένους επενδυτές. Υπενθυμίζεται ότι, το 2023, οι πωλήσεις ακινήτων σε ξένους, εκτός ΕΕ, αυξήθηκαν, κατά 46%, υπερκαλύπτοντας τη μείωση, 23%, που σημείωσαν οι αγορές από κατοίκους, εντός ΕΕ. Επίσης, οι γεωπολιτικές εξελίξεις μπορεί να έχουν προσωρινά θετικό αντίκτυπο στην αγορά, εφόσον άτομα και εταιρείες από επηρεαζόμενες περιοχές αποφασίσουν να αναζητήσουν στέγη

κάπου αλλού. Μία ακόμα σημαντική παράμετρος, που αφορά κυρίως στους ξένους αγοραστές/επενδυτές είναι η αυστηροποίηση των μέτρων πάταξης της νομιμοποίησης εσόδων από παράνομες δραστηριότητες, γεγονός που θα επιφέρει εντονότερους ελέγχους σε υποψήφιους αλλοδαπούς αγοραστές ακινήτων.

Όσον αφορά στην εγχώρια ζήτηση, που το 2023 κινήθηκε επίσης θετικά (+16%), παρά την άνοδο των επιτοκίων και τον επίμονο πληθωρισμό, και πάλι θα βρεθεί ενώπιον προκλήσεων. Το τεταμένο κλίμα σε διάφορες περιοχές (πχ. επιθέσεις των Χούθι, κρίση στη Μέση Ανατολή) δημιουργούν νέες πιέσεις στις τιμές των πρώτων υλών και ενισχύουν την ανησυχία για ένα νέο κύκλο υψηλού πληθωρισμού, πριν καν υποχωρήσει ο προηγούμενος. Υπό αυτές τις συνθήκες, μέλη του Διοικητικού Συμβουλίου της Ευρωπαϊκής Κεντρικής Τράπεζας άφησαν να εννοηθεί ότι δεν πρόκειται να εξετάσουν μείωση των επιτοκίων, κατά το πρώτο εξάμηνο του 2024. Υπό αυτά τα δεδομένα και έχοντας υπόψη πως, το 2023, τα νέα στεγαστικά δάνεια παρουσίασαν μείωση της τάξης του 16%, περίπου, τα δεδομένα για τους επιδόξους δανειολήπτες θα παραμείνουν δύσκολα. Μία άλλη πτυχή που ενδεχομένως επηρεάσει την αγορά ακινήτων, το 2024, και ειδικά τα στεγαστικά ακίνητα αφορά στις εκποιήσεις. Μία διαδικασία που παρέμεινε ανεργή για πολλά χρόνια, με χιλιάδες ακίνητα να βρίσκονται εκτός αγοράς. Με την ψήφιση των πρόσφατων αλλαγών στη Βουλή η διαδικασία αναμένεται να λειτουργήσει και τα ακίνητα αυτά να διαχετευτούν στην αγορά, σε χαμηλότερες τιμές, αυξάνοντας τη ζήτηση, η οποία εξακολουθεί να είναι περιορισμένη, συμβάλλοντας, επίσης, τόσο στη μείωση του ιδιωτικού χρέους, όσο και την αύξηση του διαθέσιμου αποθέματος ακινήτων στην αγορά.

Όσον αφορά στις τιμές διάθεσης των ακινήτων, παρόλο που δημιουργείται η εικόνα μιας τεράστιας αύξησης, εάν εξαιρεθούν οι τιμές για συγκεκριμένα είδη ακινήτων σε συγκεκριμένες περιοχές, οι τιμές, σήμερα, χαρακτηρίζονται φυσιολογικές και σε πορεία διόρθωσης, μετά από μία δεκαετία συνεχόμενων κρίσεων. Σύμφωνα με την Ευρωπαϊκή Στατιστική Υπηρεσία, οι τιμές των ακινήτων στην Κύπρο βρίσκονται στα ίδια επίπεδα με το 2010, ενώ, για την ίδια περίοδο, στην ΕΕ, παρουσιάζουν αύξηση της τάξης του 40%-50%, περίπου, κατά μέσο όρο. Σύμφωνα με τα διαθέσιμα στατιστικά δεδομένα, η μέση τιμή των συναλλαγών, κατά το 2023, ήταν ελαφρώς αυξημένη σε σύγκριση με το 2022 και κοντά στα προ πανδημίας επίπεδα. Ανάλογα με τη ζήτηση κάθε κατηγορίας ακινήτων, το 2024, αναμένεται να κινηθούν και οι τιμές αγοράς και ενοικίασης.

Σε κάθε περίπτωση, εκτιμάται ότι ο τομέας των ακινήτων θα παραμείνει εκ των βασικών πυλώνων της κυπριακής οικονομίας και το 2024, στηρίζοντας την αναπτυξιακή της πορεία. Λαμβάνοντας υπόψη και την υλοποίηση διαφόρων έργων, που περιλαμβάνει το Σχέδιο Ανάκαμψης και Ανθεκτικότητας, ειδικοί του τομέα διατυπώνουν αισιοδοξία για το 2024 και εκτιμούν ότι οι προτεραιότητες των ανταποχών πολιτικών για την προσέλκυση ξένων επενδυτών στην Κύπρο, προερχόμενες από την ΕΕ ή εκτός αυτής θα πρέπει να βασίζονται στη δημιουργία των ουσιαστών υποδομών, με στόχο τη διατήρηση των υφιστάμενων και την προσέλκυση νέων ξένων επενδύσεων. Τα μέχρι τώρα διαθέσιμα στοιχεία κτηματομεσιτικών γραφείων δείχνουν το έντονο ενδιαφέρον αλλοδαπών για επενδύσεις σε ακίνητα στην Κύπρο, το οποίο, μάλιστα, προέρχεται από πολίτες 45 και πλέον χωρών.

5.2 Εξελίξεις στην πορεία υλοποίησης του έργου ανάπλασης του λιμένα και της μαρίνας Λάρνακας.

Προβληματισμό σε τοπικούς φορείς και αρχές προκαλεί το γεγονός ότι η επένδυση του 1,2 δισ. Ευρώ για την ανάπλαση της μαρίνας και του λιμένα Λάρνακας βρίσκεται στον αέρα, με δεδομένο ότι η διαχειρίτρια εταιρεία, KYTION Ocean Holdings δεν έχει καταβάλει, ακόμη, τη σχετική εγγυητική.

Περαιτέρω δε, προβληματισμό προκάλεσε η πρόσφατη κίνηση της εταιρείας, όπως κατήγγειλαν ακτοπλοίοι (ιδιοκτήτες σκαφών κρουαζιέρας κ.α.) στη Λάρνακα, να ζητήσει ενοίκιο για τα μικρά κίосκια, που διατηρούν στην είσοδο της μαρίνας, τα οποία τους είχαν παραχωρηθεί ως αντισταθμιστική διευκόλυνση για τη μεγάλη μείωση του κύκλου εργασιών τους. Το ενοίκιο ζητήθηκε από τους επαγγελματίες, στις 18.04.24, 3 ημέρες, δηλαδή, μετά τη σύσκεψη στο Προεδρικό Μέγαρο, όπου ο Πρόεδρος της Δημοκρατίας διεμήνυσε σε αξιωματούχους της Kition Ocean Holdings ότι χωρίς την καταβολή της εγγυητικής για το λιμάνι, δεν μπορεί να θεωρείται σε ισχύ η σύμβαση, που έχει υπογραφεί. Συγκεκριμένα, η Kition Ocean Holdings ενημέρωσε τους ακτοπλοοίους στη Λάρνακα ότι θα επιβάλει μηνιαίο ενοίκιο 100 Ευρώ για τα περίπτερα, ζητώντας μάλιστα να προπληρωθούν τρεις μήνες ξεκινώντας από 1.5. τ.έ.. Η εταιρεία ενημέρωσε, επίσης, ότι, έως 30.4. τ.έ. όλες οι οφειλές πρέπει να εξοφληθούν, σε διαφορετική περίπτωση, η διεύθυνση της μαρίνας έχει κάθε δικαίωμα να απομακρύνει τα περίπτερά τους.

Ο προβληματισμός για την πορεία υλοποίησης του σημαντικού αυτού έργου υποδομής αποτυπώθηκε και στις τοποθετήσεις επισήμων και εκπροσώπων τοπικών αρχών και φορέων στο Property Show Λάρνακα 2024, που έλαβε χώρα στη Λάρνακα στις 26.04.24.

Στον χαιρετισμό του, στο συνέδριο Property Show Λάρνακα 2024, ο δήμαρχος Λάρνακας, κ. Α. Βύρας, εξέφρασε την αναγκαιότητα υλοποίησης του έργου ανάπλασης της μαρίνας και του λιμανιού Λάρνακας. Σχετικά με την καθυστέρηση υλοποίησης ανέφερε ότι εάν το έργο δεν προχωρήσει «έχουμε τρόπο να το υλοποιήσουμε για την πόλη μας». Συμπλήρωσε ότι στη Λάρνακα, τα επόμενα χρόνια, αναμένεται να υλοποιηθούν αναπτυξιακά έργα, ύψους 100 εκατ. Ευρώ.

Ο Πρόεδρος του ΕΒΕ Λάρνακας, κ. Ν. Αντωνίου στον δικό του χαιρετισμό του στο συνέδριο ανέφερε επίσης ότι οι τοπικές αρχές και φορείς θα ανασπύζουν τη Λάρνακα και θα δημιουργήσουν θέσεις εργασίας, ενώ σχολιάζοντας τις εξελίξεις, γύρω από το έργο ανάπτυξης της μαρίνας και του λιμανιού της πόλης, ετεσήμενε την υπόσχεση του κ/Υπουργού Μεταφορών κ. Α. Βαφεάδη ότι το έργο θα γίνει, είτε με αυτή, είτε με άλλη εταιρεία.

Ο Πρόεδρος της Εταιρείας Τουριστικής Ανάπτυξης Λάρνακας κ. Ν. Λευκαρίτης στον χαιρετισμό του στο εν λόγω συνέδριο αναφέρθηκε στο σημαντικό ενδιαφέρον για επενδύσεις στον τομέα του τουρισμού, τονίζοντας ότι, τα τελευταία έξι χρόνια, έχουν δημιουργηθεί 15 νέες ξενοδοχειακές μονάδες στην πόλη, με συνολική δυναμικότητα 1472 κλίνες. Οι τουριστικές αφίξεις, μάλιστα, τα τελευταία έξι χρόνια αυξήθηκαν, κατά 100.000, αυξάνοντας και το μερίδιο της Λάρνακας στην τουριστική πίτα, στο περίπου 12%. Ο κ. Λευκαρίτης αναφερόμενος στις εξελίξεις γύρω από την ανάπτυξη της μαρίνας και του λιμανιού Λάρνακας από την εταιρεία Kition Ocean Holdings τόνισε ότι «οι κάτοικοι της πόλης πρέπει να αναλάβουν ρόλο, ώστε το έργο να υλοποιηθεί, επιτέλους». Υπενθύμισε δε, ότι «από το 1995, επί δικής του Προεδρίας στο ΕΒΕ Λάρνακας είχε συμφωνηθεί να προωθηθεί η ανάπτυξη της μαρίνας».

Τέλος, αξίζει να υπενθυμίσουμε ότι, όπως καταγγέλλουν οι ακτοπλόοι της Λάρνακας, έναν χρόνο, πριν, η εταιρεία είχε επιβάλει αύξηση στα τέλη ελλειμισμού, τη στιγμή που κατέγραφαν μεγάλες απώλειες εσόδων από το κλείσιμο της διατηρητέας αποβάθρας. Συγκεκριμένα, μόλις ανέλαβε η εταιρεία, επέβαλε αύξηση 15% στα κόμιστρα ισχυριζόμενη, ότι θα γίνουν υποδομές, ξενοδοχεία και ότι η αναμενόμενη αύξηση στην επισκεψιμότητα της μαρίνας επιβόλlei και αλλαγή της τιμολογιακής πολιτικής. Αντίστοιχες διαμαρτυρίες εκφράζουν και οι ιδιοκτήτες σκαφών αναψυχής στη μαρίνα Λάρνακας, οι οποίοι είχαν προειδοποιήσει τις αρμόδιες αρχές για την κακή εξέλιξη της πορείας υλοποίησης του έργου, πραγματοποιώντας και σειρά κινητοποιήσεων. Ο πρόεδρος του Συνδέσμου Ελλειμισμένων Σκαφών Κύπρου, κ. Κ. Στέκας, μάλιστα, σε δηλώσεις του στον τύπο, μίλησε για πολιτικές ευθύνες και ανάγκη απόδοσης τους σε όσους υπέγραψαν τη σχετική σύμβαση με την Kition

5.3 Μεταβιβάσεις ακινήτων ύψους 1,9 δισ. Ευρώ και πωλητήρια έγγραφα ύψους 4,2 δισ. το 2023 στην Κύπρο

Η κ/αγορά ακινήτων κατέγραψε σημαντικές επιδόσεις και συνέχισε να τροφοδοτεί την κ/οικονομία το 2023. Με βάση τα στοιχεία του Τμήματος Κτηματολογίου και Χωρομετρίας, τα οποία επεξεργάζεται και παρουσιάζει, σε τριμηνιαία βάση, το Συμβούλιο Εγγραφής Κτηματομεσιτών, το 2023, υλοποιήθηκαν, σε παγκύπριο επίπεδο, 12.215 μεταβιβάσεις ακινήτων, συνολικής αξίας 1,9 δισ. Ευρώ και κατετέθησαν 12.281 πωλητήρια έγγραφα, συνολικής αξίας 4,2 δισ. Ευρώ.

Σύμφωνα με τον Πρόεδρο του Συμβουλίου Εγγραφής Κτηματομεσιτών κ. Μαρ. Κυναιγέιρου, και το 2023, παρά τις μεγάλες προκλήσεις, που επηρεάζουν τη ζήτηση, η κ/αγορά ακινήτων άντεξε και συνέχισε να αναπτύσσεται. Η συνεισφορά του τομέα στην κ/οικονομία είναι σημαντική και καλούνται, τόσο οι ιδιοκτήτες με τον εξορθολογισμό των τιμών των ακινήτων, όσο και το κράτος με τις πολιτικές του, να διασφαλίσουν τη βιωσιμότητά του.

Βαρύνουσας σημασίας για την κ/αγορά ακινήτων μπορεί να χαρακτηριστεί η επαρχία Λεμεσού, η οποία είχε τα περισσότερα πωλητήρια έγγραφα (4.407), αξίας, πέραν των 2,2 δισ. Ευρώ. Παρά το γεγονός ότι βρίσκεται πίσω από τη Λευκωσία σε αριθμό μεταβιβάσεων (3.250), σε επίπεδο αξιών την ξεπερνά, αφού η αξία τους ανήλθε σε 611 εκ. Ευρώ. Η επαρχία Λευκωσίας κατέγραψε, το 2023, τις περισσότερες μεταβιβάσεις ακινήτων (4.076).

Στην ανάλυση των πωλητηρίων εγγράφων η επαρχία Λευκωσίας υποχωρεί στην τέταρτη θέση της πεντάδας των επαρχιών της ελεύθερης Κύπρου σε όγκο πράξεων (2.366) και σε αξίες (522,2 εκ. Ευρώ) στην τρίτη θέση, πίσω από Λεμεσό και Πάφο. Η επαρχία Πάφου διατήρησε και το 2023 τη δυναμική της στην αγορά ακινήτων με 1.542 μεταβιβάσεις, αξίας 243,3 εκ. Ευρώ και 2.524 πωλητήρια έγγραφα, αξίας 790,9 εκ. Ευρώ. Οι επιδόσεις αυτές την κατατάσσουν 4^η σε όγκο και αξίες μεταβιβάσεων. Σε επίπεδο πωλητηρίων εγγράφων, ωστόσο, η Πάφος είναι 2^η μετά τη Λεμεσό και σε αξίες και σε όγκο πράξεων. Η επαρχία Λάρνακας, το έτος αυτό, έκανε ακόμη πιο αισθητή την παρουσία της στην αγορά των ακινήτων, με 2.584 μεταβιβάσεις, αξίας 366,4 εκ. Ευρώ και 2.467 πωλητήρια έγγραφα, αξίας 507 εκ. Ευρώ. Η μικρότερη σε μέγεθος στην κ/αγορά, η ελεύθερη Επαρχία Αμμοχώστου, κατέγραψε ικανοποιητική κινητικότητα, το 2023, με 763 μεταβιβάσεις, αξίας 132,2 εκ. Ευρώ και 517 πωλητήρια έγγραφα, αξίας, 115,5 εκ.

Ευρώ.

Παράλληλα, σημειώνεται ότι οι 50 μεγαλύτερες σε αξία πράξεις για ακίνητα (δέκα, ανά επαρχία), που ολοκληρώθηκαν στην Κύπρο, το 2023, είχαν συνολική αξία, 285,8 εκ. Ευρώ, με τις 10 ακριβότερες πωλήσεις να αφορούν συνολική αξία 120,4 εκ. Ευρώ. Από αυτές τις 10, οι 9 συνολικές αφορούσαν στην πόλη και την επαρχία Λεμεσού, ενώ η ακριβότερη πώληση, που σημειώθηκε, αφορούσε χωράφι στον Δήμο Λεμεσού, με τιμή 22,1 εκ. Ευρώ, ενώ η άλλη επαρχία, που εκπροσωπείται στην πρώτη δεκάδα είναι η Αμμόχωστος, με μια συναλλαγή, αξίας 9,1 εκ. Ευρώ. Η δεκάδα των ακριβότερων ακινήτων της Λεμεσού πωλήθηκε έναντι 120,2 εκ. Ευρώ και της Αμμοχώστου 46,4 εκ. Ευρώ. Οι επαρχίες Λάρνακας και Πάφου ακολουθούν με τις 10 ακριβότερες πωλήσεις να ανέρχονται, για το 2023, σε 42,6 εκ. Ευρώ και 41,1 εκ. Ευρώ, αντίστοιχα. Μικρότερης αξίας (35,5 εκ. Ευρώ) είναι τα 10 πιο ακριβά ακίνητα, που πωλήθηκαν, τον περασμένο χρόνο, στην επαρχία Λευκωσίας.

Τέλος, σημειώνεται ότι ενδεχόμενη σταθεροποίηση και μείωση των τιμών στην αγορά ακινήτων, σύμφωνα με ειδικούς του κτηματομεσιτικού τομέα, επηρεάζεται άμεσα από την κρίση στη Μ. Ανατολή και τα προβλήματα, που δημιουργούν οι συνθήκες αστάθειας στη ναυσιπλοΐα στην Ερυθρά Θάλασσα και το δεδομένο ότι δεν μπορεί να προβλεφθεί η διάρκειά της.

5.4 Εξαγγελία μέτρων στήριξης ξένων επενδυτών στην Κύπρο

Οι θετικές επιδόσεις της κ/οικονομίας, με ρυθμό ανάπτυξης, υψηλότερο από τον μέσο όρο της ΕΕ και της Ευρωζώνης (εκτίμηση ρυθμού ανάπτυξης το 2023 στο 2,2% και 2,6% το 2024) υποστηρίζονται από μεγάλες, υπό εξέλιξη ιδιωτικές επενδύσεις, από το εξωτερικό, με αιχμή τις επενδύσεις στον Τομέα Πληροφορικής και Επικοινωνιών. Σε απόλυτους αριθμούς, η συνολική συνεισφορά (σε όρους ακαθάριστης προστιθέμενης αξίας του τομέα), το 2022, ανήλθε στα 2,33 δισ. Ευρώ, παρουσιάζοντας άνοδο, 277%, σε μια δεκαετία.

Οι ξένοι επενδυτές ελκύονται από το ευνοϊκό φορολογικό περιβάλλον και τις διευκολύνσεις στη μετεγκατάστασή τους (με σημαντική ροή νέων εταιρειών, μετά την εισβολή της Ρωσίας στην Ουκρανία), αντιμετωπίζουν, όμως, σειρά θεμάτων, που αφορούν στην καθημερινότητα των εργαζομένων τους (στέγη, σχολεία) αλλά και των ιδίων των επιχειρήσεων (π.χ. διακίνηση του προσωπικού από τρίτες χώρες, εντός της ΕΕ). Τα προβλήματα αυτά ετέθησαν, το καλοκαίρι, σε συνάντηση που είχε ο Πρόεδρος της Δημοκρατίας με μικρή ομάδα επενδυτών. Οι λύσεις που δόθηκαν παρουσιάστηκαν, στις 8.2. τ.ε., σε ειδική εκδήλωση της Προεδρίας της Δημοκρατίας, σε συνεργασία με τον Κυπριακό Οργανισμό Προώθησης Επενδύσεων, παρουσία των Υπουργών Οικονομικών, Εσωτερικών, Ενέργειας, Εμπορίου και Βιομηχανίας, Εργασίας και Κοινωνικών Ασφαλίσεων και Παιδείας..

Στην εκδήλωση, ο κ. Ν. Χριστοδουλίδης εγγυήθηκε τη συνεχή βελτίωση του επιχειρηματικού περιβάλλοντος και τη διατήρηση της οικονομίας, σε θετική τροχιά και υπογράμμισε ότι η βελτίωση του επιχειρηματικού περιβάλλοντος έχει θετική επίδραση και στις εγχώριες επιχειρήσεις.

Οι δράσεις της κ/κυβέρνησης, που ανακοινώθηκαν προς διευκόλυνση των ξένων επενδυτών είναι οι εξής:

- Υιοθέτηση της Μπλε Κάρτας (EU Blue Card) για την είσοδο και διαμονή υπηκόων τρίτων χωρών, με σκοπό την απασχόληση υψηλής ειδίκευσης. Με την Μπλε Κάρτα διευκολύνεται η διακίνηση, εντός της Ε.Ε.
- Οι εταιρείες δεν θα διαγράφονται από το Μητρώο της Μονάδας Διευκόλυνσης Εταιρειών ακόμη και αν έχουν σταματήσει να πληρούν ορισμένα από τα κριτήρια επιλεξιμότητας. Περισσότερες από 1.984 εταιρείες έχουν εγγραφεί στη Μονάδα Διευκόλυνσης Εταιρειών, οι οποίες απασχολούν 19.000 ειδικευμένους εργαζομένους και έχουν, ήδη, δοθεί 500 θεωρήσεις για ψηφιακούς νομάδες.
- Έκδοση βίζας εισόδου, τύπου C, με την ένδειξη business, η οποία επιτρέπει στους ξένους επισκέπτες να εισέρχονται στην Κυπριακή Δημοκρατία για σκοπούς άσκησης επιχειρηματικών δραστηριοτήτων, χωρίς να έχουν δικαίωμα εργασίας.
- Διευκόλυνση της διαδικασίας αδειοδότησης για τη δημιουργία ιδιωτικών σχολείων για την κάλυψη των αναγκών των παιδιών αλλοδαπών εργαζομένων στην Κύπρο. Αναμένεται τροποποίηση του υφιστάμενου ρυθμιστικού πλαισίου, ώστε να μπορέσει κρατική γη να αξιοποιηθεί για την ίδρυση εκπαιδευτικών ιδρυμάτων. Εκτιμάται ότι με την υφιστάμενη ροή θα απαιτηθούν, περίπου 10.000 με 20.000 νέες θέσεις, στα σχολεία την επόμενη πενταετία.
- Εφαρμογή του "περί Διευκόλυνσης των Στρατηγικών Αναπτυξιακών Έργων Νόμου του 2023"
- Έναρξη του προγράμματος "build-to-rent", το οποίο προσφέρει αύξηση 45% της οικοδομήσιμης επιφάνειας με αντάλλαγμα την παροχή αριθμικών μονάδων προς ενοίκια σε προσιτές τιμές σε καθορισμένη περίοδο, που είναι περίπου έξι έτη. Το πρόγραμμα αυτό προσφέρει οικονομικά οφέλη και κίνητρα, της φορολογικής απαλλαγής 100% για τα ενοίκια, που εισπράττονται για προσιτές μονάδες συμπεριλαμβανομένης, 3% απαλλαγής από την έκτακτη αμυντική εισφορά, αύξηση στο 5% της έκπτωσης κεφαλαιουχικών δαπανών και αύξηση στο 15% της έκπτωσης

για τον εξοπλισμό.

- Ψηφιοποίηση των διαδικασιών που σχετίζονται με την εγγραφή εταιρειών και την απόκτηση των απαιτούμενων αδειών για έργα Ανανεώσιμων Πηγών Ενέργειας.
- Τροποποίηση του Κανονισμού για την ηλικία εγγραφής των παιδιών στα σχολεία για διασφάλιση της ομαλής συνέχισης της εκπαίδευσης τους στην Κύπρο.

Τέλος, σημειώνουμε ότι, σχεδόν 2.000 ξένες εταιρείες έχουν αξιοποιήσει τη δυνατότητα εγκατάστασης στην Κύπρο, μέσω της Μονάδας Διευκόλυνσης Εταιρειών με την πλειονότητα (1.640 το 2022) να προέρχεται από τον Λίβανο, το Ισραήλ, τις ΗΠΑ, το Ηνωμένο Βασίλειο, την Ουκρανία και τη Ρωσία.

5.5 Νέο κατάστημα Jumbo στην Κύπρο

Η διοίκηση του Ομίλου Jumbo, στην πρόσφατη Γενική Συνέλευση της εισηγμένης στο Χρημαστήριο Αθηνών εταιρείας, επιβεβαίωσε τον σχεδιασμό για ένα υπερ-κατάστημα στην Κύπρο (Λευκωσία). Στην Κύπρο, οι πωλήσεις των καταστημάτων της, κατά τον Ιανουάριο του 2024, ήταν, περίπου στα ίδια επίπεδα, με τον αντίστοιχο μήνα του 2023. Η διοίκηση εκφράζει την εκτίμηση ότι οι πωλήσεις, το 2024, θα συνεχίσουν την αυξητική πορεία των περασμένων ετών και θα βελτωθούν, κατά 8%-10%, με αντίστοιχη αύξηση της κερδοφορίας.

Η εκτίμηση αυτή βασίζεται στις συνθήκες που επικρατούν σήμερα στις χώρες, στις οποίες δραστηριοποιείται ο όμιλος, τον προγραμματισμό για τη λειτουργία νέων καταστημάτων και την πρόβλεψη ότι οι εμπορικές διελεύσεις, μέσω της Ερυθράς Θάλασσας θα εξομαλυνθούν, μέσα στο πρώτο εξάμηνο του τ.έ..

Εστιάζοντας στις κεντρικές δεσμεύσεις, για το 2024, η διοίκηση του Ομίλου επισημαίνει ότι σε αυτές περιλαμβάνεται η διατήρηση των τιμών των προϊόντων σε επίπεδα συμβατά με την εξέλιξη των εισοδημάτων των καταναλωτών καθώς και η συνεχής επιβράβευση των μετόχων-συνεταίρων για την επενδυτική τους εμπιστοσύνη. Οι πωλήσεις του Ομίλου Jumbo, κατά τη διάρκεια του 2023, αυξήθηκαν, περίπου 14%, σε σχέση με το 2022, ξεπερνώντας το 1 δισ. Ευρώ (1,081 εκ. Ευρώ). Τον Ιανουάριο του 2024, οι πωλήσεις του ομίλου αυξήθηκαν, κατά περίπου 4%, σε σχέση με τον Ιανουάριο του 2023.

5.6 Σχέδιο Κυκλικής Οικονομίας στις Μικρομεσαίες Επιχειρήσεις στην Κύπρο.

Το Υπουργικό Συμβούλιο ενέκρινε, 3.4. τ.έ., κατόπιν πρότασης του Υπουργού Ενέργειας, Εμπορίου και Βιομηχανίας, κ. Γ. Παπαναστασίου, το «Σχέδιο Χορηγιών για την Κυκλική Οικονομία στις Μικρομεσαίες Επιχειρήσεις (ΜΜΕ)».

Το εν λόγω Σχέδιο περιλαμβάνεται στο Σχέδιο Ανάκαμψης και Ανθεκτικότητας της Κύπρου, για την περίοδο 2021-2026, και θα χρηματοδοτηθεί από τον Μηχανισμό Ανάκαμψης και Ανθεκτικότητας της Ευρωπαϊκής Ένωσης (ΕΕ). Το συνολικό ποσό, που θα διατεθεί για τις ανάγκες του Σχεδίου, κατά τη διάρκεια της περιόδου εφαρμογής του, ανέρχεται στα 14,4 εκ. Ευρώ.

Το Σχέδιο στοχεύει στη στήριξη των υφιστάμενων και νέων μικρομεσαίων επιχειρήσεων, μέσω της ενίσχυσης νέων επενδύσεων κυκλικής οικονομίας, ώστε να καταστήσουν τα προϊόντα τους, τις παραγωγικές τους διαδικασίες και τις επιχειρηματικές τους πρακτικές πιο φιλικές προς το περιβάλλον. Η χρηματοδοτική ενίσχυση συνίσταται στην παροχή επιχορήγησης για καθορισμένες επιλέξιμες δαπάνες, που αφορούν στη μετάβαση ή έναρξη λειτουργίας μιας επιχείρησης στη βάση ενός κυκλικού επιχειρηματικού μοντέλου.

Σημειώνεται ότι δραστηριότητες, οι οποίες σχετίζονται με τους τομείς της αλιείας, της υδατοκαλλιέργειας και της πρωτογενούς παραγωγής γεωργικών/κτηνοτροφικών προϊόντων, καθώς και της παραγωγής οίνου και ξυδιού από οίνο, που περιλαμβάνονται στο μέρος II του Παραρτήματος VII του Κανονισμού (ΕΕ) 1308/2013, δεν καλύπτονται από το σχέδιο. Το μέγιστο συνολικό ποσό επιχορήγησης, που μπορεί να παραχωρηθεί σε μια μικρομεσαία επιχείρηση ανέρχεται σε 400.000 Ευρώ. Ο Οδηγός του Σχεδίου με όλες τις σχετικές αναλυτικές λεπτομέρειες βρίσκεται στην ιστοσελίδα της Υπηρεσίας Βιομηχανίας και Τεχνολογίας (<https://www.industry.gov.cy/>) του κ/Υπουργείου Ενέργειας, Εμπορίου και Βιομηχανίας.

6. ΕΝΕΡΓΕΙΑ – ΠΕΡΙΒΑΛΛΟΝ

6.1 2^ο Συνέδριο για τις Πράσινες και Βιώσιμες Χρηματοδοτήσεις “Green and Sustainable Finance Conference, Λευκωσία, 18.1.24

Στις 18 Ιανουαρίου τ.έ., έλαβε χώρα εν θέματι Συνέδριο, το οποίο διοργανώθηκε για δεύτερη συνεχόμενη χρονιά. Το Συνέδριο αποτελεί πρωτοβουλία των εταιρειών Ideopsis Ltd και Grant Thornton (Cyprus) Ltd και υποστηρίζεται από την Βρετανική Ύπατη Αρμόστεια στη Λευκωσία.

Το εν λόγω συνέδριο, με κεντρικό θέμα, τη μετάβαση σε ένα πλανήτη ανθρακικά ουδέτερο και απόλυτα βιώσιμο στο πλαίσιο της στροφής σε μια πράσινη και βιώσιμη οικονομία, φιλοξένησε διακεκριμένους ομιλητές από την Κύπρο και το εξωτερικό. Μεταξύ των ομιλητών, ήταν εκπρόσωποι του ακαδημαϊκού τομέα, της Ευρωπαϊκής Επιτροπής, ανώτεροι κρατικοί αξιωματούχοι και στελέχη του ιδιωτικού τομέα, επενδυτικών φορέων και τραπεζών.

Οι δύο θεματικές ενότητες του Συνεδρίου αφορούσαν σε:

- (α) «Αύξηση των φιλοδοξιών και αντιμετώπιση της αποτελεσματικότητας των πολιτικών» και
- (β) «Στρατηγικές μετασχηματισμού της πράσινης οικονομίας/πράσινα ομόλογα».

Στην πρώτη ενότητα:

- τονίστηκε η ανάγκη ανάπτυξης, υιοθέτησης και αποτελεσματικής εφαρμογής πολιτικών για την αντιμετώπιση της κλιματικής αλλαγής, στο πλαίσιο της βιώσιμης ανάπτυξης και αύξηση των συμπληρωματικών κανονιστικών ρυθμίσεων, πέραν των υφιστάμενων ευρωπαϊκών πολιτικών, που θα μπορούσαν να επιφέρουν κινητοποίηση κεφαλαίων για υλοποίηση «πράσινων έργων»,
- παρατέθηκαν χρήσιμα στοιχεία σχετικά με τον Κανονισμό της Ευρωπαϊκής Ένωσης για την Ταξινόμηση καθώς και τον «πράσινο» μετασχηματισμό της ευρωπαϊκής οικονομίας,
- επισημάνθηκε ότι η Στρατηγική για τα Βιώσιμα Χρηματοοικονομικά της Ευρωπαϊκής Επιτροπής βρίσκεται στην ίδια γραμμή πλεύσης με την Ευρωπαϊκή Πράσινη Συμφωνία, αφού για την υλοποίηση των στόχων της δεύτερης απαιτούνται μεγάλες βιώσιμες επενδύσεις σε πράσινα έργα και τεχνολογίες, με χαμηλό αποτύπωμα άνθρακα, που δεν υποβαθμίζουν το φυσικό περιβάλλον (π.χ. εγκαταστάσεις έργων Ανανεώσιμων Πηγών Ενέργειας, Ενυδρακτικών Καυσίμων κ.λπ.),
- διαπιστώθηκε ότι το βιώσιμο χρηματοοικονομικό σύστημα στην ΕΕ, θα συνεχίσει να εξελίσσεται και να προσαρμόζεται, προσφέροντας τις καλύτερες δυνατές συνθήκες και για τους επενδυτές και για την επιχειρηματική δραστηριότητα,
- σημειώθηκε ότι η μετάβαση σε μια πράσινη και βιώσιμη οικονομία απαιτεί χρόνο και η πορεία προς την αειφορία επιβάλλει συντονισμό των εμπλεκόμενων φορέων.

Στη δεύτερη ενότητα:

- ετέθησαν ζητήματα στρατηγικής για μια πράσινη οικονομία, όπως τα πράσινα ομόλογα, τα οποία αποτελούν μέσο χρηματοδότησης για έργα βελτίωσης της περιβαλλοντικής απόδοσης και τη στήριξη της πράσινης οικονομίας,
- υπογραμμίστηκε ο ρόλος των βασικών εμπλεκόμενων χρηματοπιστωτικών φορέων, αλλά και οι προκλήσεις, που αντιμετωπίζουν οι ιδιώτες επενδυτές στη δανειοδότηση πράσινων έργων και ιδίως τα κυριότερα χαρακτηριστικά μιας αξιόπιστης μετάβασης, όπως η σημασία χρήσης ποσοτικοποιημένων δεικτών και η ανάγκη υιοθέτησης νέων διεθνών οικονομικών μοντέλων,
- τονίστηκε η συμβολή του χρηματοπιστωτικού τομέα διεθνώς, ώστε να αντιμετωπιστεί η κλιματική αλλαγή και η περιβαλλοντική υποβάθμιση, με στόχο να διασφαλιστεί η οικονομική ανάπτυξη και η ανάκαμψη των επιχειρήσεων, λαμβάνοντας παράλληλα υπόψη περιβαλλοντικές, κοινωνικές και διακυβερνητικές παραμέτρους.

Τέλος, σημειώνουμε:

- την υψηλή δυναμική του χρηματοπιστωτικού τομέα, μέσω της χρηματοδότησης για την ευαισθητοποίηση και ενημέρωση των επενδυτών σε θέματα αειφορίας,
- τη στροφή μεγάλων χρηματοπιστωτικών κέντρων (όπως Λονδίνου και Λουξεμβούργου) σε πράσινες χρηματοδοτήσεις. Επί παραδείγματι, επενδυτικοί φορείς του Λουξεμβούργου έχουν τοποθετήσει 2,9 τρισ. Ευρώ σε αειφόρες επενδύσεις (sustainable assets), το 53% των οποίων σε επενδυτικά ταμεία, προσανατολισμένα στην επίτευξη περιβαλλοντικών και κοινωνικών στόχων,
- την ανάπτυξη παρασπληνητικών μεθόδων “greenwashing” από επενδυτικούς ή και χρηματοδοτικούς φορείς μέσω της διαφήμισης, οι οποίες συμβάλλουν στην αποτυχία των αγορών,
- η πραγματικότερη μέθοδος προσέγγισης των επιμέρους διεθνών ρυθμιστικών πλαισίων θεωρείται η αρχή της αμοιβαίας αναγνώρισης, αντί της εναρμόνισης,
- χρειάζονται δημόσιες επενδύσεις, προκειμένου να δημιουργηθεί δυνατότητα ανάπτυξης αγορών πράσινων προϊόντων (π.χ. στο ηλεκτρικό δίκτυο) αλλά και να ληφθεί υπόψη η διαμόρφωση των τιμών, αφού με το κόστος εκπομπών του CO2 να ανέρχεται σε 95 Ευρώ. ανά τόνο, αυτή τη στιγμή δεν μπορούμε να έχουμε φθηνή ενέργεια από ΑΠΕ.

6.2 Παρουσίαση της ΕΚΟ Energy, (Ξενοδοχείο Hilton, Λευκωσία, 24.4.2024)

Σε εκδήλωση που πραγματοποιήθηκε την Τετάρτη 24.4. τ.έ., στο ξενοδοχείο Hilton της Λευκωσίας η HELLENIQ ENERGY (πρώην ΕΛΛΗΝΙΚΑ ΠΕΤΡΕΛΙΑ) παρουσίασε την έναρξη λειτουργίας της ΕΚΟ Energy, εταιρείας - προμηθευτή πράσινης ηλεκτρικής ενέργειας στην κυπριακή αγορά, σηματοδοτώντας και επίσημα την είσοδο της ΕΚΟ στην προμήθεια ηλεκτρικής ενέργειας από ανανεώσιμες πηγές. Όπως αναφέρει η σχετική ανακοίνωση η ΕΚΟ Energy, η οποία έχει ήδη ξεκινήσει τις εμπορικές δραστηριότητές της, επεκτείνει την ήδη πετυχημένη παρουσία του Ομίλου στη Κύπρο, στοχεύοντας να καλύψει το σύνολο των ενεργειακών αναγκών επιλεγμένων εμπορικών και βιομηχανικών καταναλωτών, ως ο πρώτος ολοκληρωμένος και καθιερωμένος ενεργειακός πάροχος στην Κύπρο, αξιοποιώντας την τεχνογνωσία και την αξιοπιστία της.

Στην εν λόγω εκδήλωση η HELLENIQ ENERGY παρουσίασε επίσης τα αποτελέσματα του στρατηγικού της σχεδίου «VISION 2025» για την ενεργειακή μετάβαση, στο πλαίσιο του οποίου εκσυγχρονίζει τις παραδοσιακές δραστηριότητές της στη διύλιση και την εμπορία καυσίμων καθώς και τα επιχειρηματικά της σχέδια, με τα οποία φιλοδοξεί να συμβάλει ουσιαστικά στην επίτευξη των στόχων για μείωση του ανθρακικού αποτυπώματος και βελτίωση της ενεργειακής ασφάλειας και αυτονομίας της Κύπρου. Στο πλαίσιο αυτό, έχει συνάψει έως σήμερα συμβόλαια συνολικής κατανάλωσης 60 GWh και επιδιώκει τη συνέχιση της δυναμικής ανάπτυξης της, συμβάλλοντας στη διαμόρφωση μιας πιο ανταγωνιστικής αγοράς. Βασικός άξονας της στρατηγικής της είναι η καθετοποίηση των δραστηριοτήτων με ιδιότητα πάρκα, προσφέροντας ευελιξία, σωστή ενεργειακή διαχείριση και ολοκληρωμένες ενεργειακές λύσεις στους καταναλωτές. Ειδικότερα, η λειτουργία της ΕΚΟ Energy είναι απόλυτα συνεπής με τη μετάβαση σε καθαρότερες μορφές ενέργειας.

Τη νέα εταιρεία, ΕΚΟ Energy, παρουσίασε ο Δ/νων Σύμβουλος της Helleniq Energy κ. Α. Σιάμισης. Ομιλίες εκφώνησαν, επίσης, ο Δ/νων Σύμβουλος της ΕΚΟ Κύπρου κ. Γ. Γρηγοράς και ο Πρόεδρος του Δ.Σ. της Helleniq Energy κ. Ι. Παπαθανασίου, ενώ χειρετισμό απηύθυνε και ο Πρόεδρος της κ/ Δημοκρατίας κ. Ν. Χριστοδουλίδης. Παρόντες στην παρουσίαση ήταν, εκτός των μελών του Δ.Σ. και της Διοίκησης της HELLENIQ ENERGY και στελεχών της ΕΚΟ Κύπρου, εκπρόσωποι της κ/κυβέρνησης και του κ/επιχειρηματικού κόσμου.

Στην παρουσίασή του, ο Δ/νων Σύμβουλος της HELLENIQ ENERGY, κ. Ανδρέας Σιάμισης, τόνισε ότι η δημιουργία της ΕΚΟ Energy αποτελεί ορόσημο για την εταιρεία, καθώς στοχεύει να την καταστήσει έναν ολοκληρωμένο και καθετοποιημένο πάροχο ενεργειακών προϊόντων και λύσεων στην Κύπρο. Υπογράμμισε ότι η βελτίωση της ανταγωνιστικότητας στην αγορά ενέργειας θα έχει ορατά οφέλη για τους καταναλωτές, ενώ ταυτόχρονα η δημιουργία εξειδικευμένων θέσεων εργασίας δημιουργεί προστιθέμενη αξία για τον τόπο. Συμπλήρωσε δε, ότι μετά την Κύπρο, όπου υπάρχει ήδη μια σημαντική παρουσία, τα σχέδια της ΕΚΟ συμπεριλαμβάνουν στοχευμένες επενδύσεις και σε άλλες αγορές του εξωτερικού, με έμφαση στη νέα ενέργεια και στις ΑΠΕ.

Ο κ. Χριστοδουλίδης στον χειρετισμό του, μεταξύ άλλων, επεσήμανε ότι

α) η Κυπριακή Δημοκρατία είναι το μόνο ενεργειακά αυτονομωμένο κράτος μέλος της ΕΕ και κατά συνέπεια αποτελεί άμεση ανάγκη η αντιμετώπιση της πρόκλησης αυτής καθώς και όσων αφορούν στην ενέργεια και σχετίζονται με το μέλλον της χώρας και την ενίσχυση της ανθεκτικότητας και της ανταγωνιστικότητας της κ/οικονομίας,

β) η κ/κυβέρνηση θεωρεί τον τομέα της ενέργειας ως υψίστη προτεραιότητα, λαμβάνοντας υπόψιν την επίπλωσή του στη λειτουργία του κράτους, των επιχειρήσεων και των νοικοκυριών, με μακροπρόθεσμο στόχο, την πράσινη μετάβαση και στρατηγική επιδίωξη, την προώθηση της χρήσης ανανεώσιμων πηγών ενέργειας και τη βελτίωση της ενεργειακής απόδοσης,

γ) τον Ιανουάριο του 2024, το Υπουργικό Συμβούλιο ενέκρινε το σχέδιο επιδοτήσεων για τη χρήση ΑΠΕ και την Εξοικονόμηση Ενέργειας σε κατοικίες, για τα έτη 2024 και 2025, συμπεριλαμβανομένου του σχεδίου «Φωτοβολταϊκά για όλους», το οποίο έτυχε μεγάλης ανταπόκρισης από τους οικιακούς καταναλωτές. Παράλληλα, για πρώτη φορά στην Κυπριακή Δημοκρατία προκηρύσσεται σχέδιο επιδοτήσεων για την ενεργειακή αναβάθμιση και την ενίσχυση της ανταγωνιστικότητας των μεγάλων επιχειρήσεων, ενώ καταρτίζεται και η Εθνική Στρατηγική για το υδρογόνο.

δ) η διαδικασία αίτησης, εξέτασης και αδειοδότησης έργων ΑΠΕ από το Υπουργείο Ενέργειας γίνεται πλέον ψηφιακά και εντός του 2024 αναμένεται να ανακοινωθούν σχέδια για την αποθήκευση ενέργειας από ΑΠΕ, ενώ στον τομέα των συμβατικών καυσίμων ο στόχος είναι η ολοκλήρωση των απαραίτητων υποδομών, με σκοπό την έλευση του φυσικού αερίου και την ηλεκτρική διασύνδεση της Κύπρου με γειτονικές χώρες.

Καταλήγοντας, χαρακτήρισε τη διεύρυνση των εργασιών της Helleniq Energy στην Κύπρο και τις νέες της επενδύσεις στην κυπριακή αγορά, ως μια από τις σημαντικότερες ψήφους εμπιστοσύνης στην κυπριακή οικονομία.

Σημειώνεται ότι η HELLENIQ ENERGY (ΕΑΠΕ) αποτελεί έναν από τους μεγαλύτερους ενεργειακούς ομίλους στη Νοτιοανατολική Ευρώπη, που ιδρύθηκε, το 1998, και δραστηριοποιείται σε 6 χώρες με χαρτοφυλάκιο, που εκτείνεται σε όλη την ενεργειακή αλυσίδα. Το 2023, ο Κύκλος Εργασιών του Ομίλου ανήλθε σε 12,8 δισ. Ευρώ, τα κέρδη εbitda, σε 1.237 εκατ. Ευρώ, ενώ οι συνολικές επενδύσεις του, ανήλθαν στα 291 εκατ. Ευρώ.

6.3 Εξελίξεις σχετικά με την πορεία ολοκλήρωσης του τερματικού απουργοποίησης φ/α στο Βασιλικό - Συνέντευξη κ/ Υπουργού Ενέργειας κ. Γ. Παπαναστασίου.

Σε πρόσφατη συνέντευξη του (8.2. τ.έ.), ο κ/ Υπουργός Ενέργειας, κ. Γ. Παπαναστασίου, σχολιάζοντας τις εξελίξεις στο Βασιλικό και την έγερση αξίωσης αποζημίωσης εκ μέρους της κινεζικής CCP ανέφερε, μεταξύ άλλων, ότι : α) δεν

έχει δοθεί τελεσίγραφο στην εταιρεία, που διεξάγει τις εργασίες στον τερματικό σταθμό, από την κ/ κυβέρνηση β) αυτή τη στιγμή έχουν μεν διακοπεί οι εργασίες στο τερματικό, όμως υπάρχει μια σχεδόν ολοκληρωμένη πλωτή μονάδα, η οποία βρίσκεται στην Κίνα και η οποία είναι στην ιδιοκτησία της Κυπριακής Δημοκρατίας, αλλά όχι στην κατοχή της, γ) το χερσαίο τερματικό βρίσκεται στο 50%, περίπου, της ολοκλήρωσης, δ) η διαπραγμάτευση, η οποία ξεκίνησε, προ καιρού, βρίσκεται σε εξέλιξη και την περασμένη βδομάδα κατετέθη ο κατάλογος των απαιτήσεων και ε) σήμερα, δεν θα έδινε το συμβόλαιο για το Βασιλικό σε μια τέτοια εταιρεία.

Σύμφωνα με τον κ. Παπαναστασίου η κυβέρνηση αξιολογεί την κατάσταση και την πορεία ολοκλήρωσης των έργων στο τερματικό, ώστε να φθάσει στην Κύπρο το φυσικό αέριο, το οποίο η χώρα έχει απόλυτη ανάγκη. Σε περίπτωση, πάντως, που δεν ολοκληρωθεί το τερματικό με τη συγκεκριμένη εταιρεία η κ/ κυβέρνηση εξετάζει το ενδεχόμενο να τερματίσει τη σύμβαση, η οποία έχει ήδη πάρει πολλές παρατάσεις. Το χρονοδιάγραμμα και της τέταρτης παρατάσης για την παράδοση του έργου (Ιούλιος 2024) είναι πρακτικά δύσκολο να τηρηθεί και φαίνεται ότι μόνον η εμπλοκή της κινεζικής κυβέρνησης στις διαπραγματεύσεις, οι οποίες αναμένεται να ξεκινήσουν, σύντομα, μπορεί να ανατρέψει τις εξελίξεις, που έχουν ήδη δρομολογηθεί. Ο κ. Γ. Παπαναστασίου συμπλήρωσε, ότι Κυπριακή Δημοκρατία, ΕΤΥΦΑ και ΔΕΦΑ έχουν μελετήσει όλα τα σενάρια, δήλωση, η οποία ενισχύει την εκτίμηση, ότι η κ/κυβέρνηση βρίσκεται ένα βήμα πριν από τη διακοπή του συμβολαίου με την κινεζική κοινοπραξία CPP.

Ο κ. Παπαναστασίου, επίσης, δεν συμεριζείται ανησυχίες για ενδεχόμενη οικονομική βλάβη από τη διακοπή της σύμβασης, αφού το χερσαίο τερματικό έχει ολοκληρωθεί, κατά 50%, και η πλωτή μονάδα, κατά 95%, γεγονός το οποίο δίνει τη δυνατότητα, σε όποιον αναλάβει να τα συνεχίσει, να τα ολοκληρώσει, χωρίς σημαντικές υπερβάσεις του αρχικά εκτιμώμενου κόστους. Όπως εξήγησε, υπάρχει στη σύμβαση ρήτρα, η οποία προνοεί ότι σε περίπτωση που η σύμβαση τερματιστεί, από οποιοδήποτε μέρος τεκμηριωμένα, μπορεί να προχωρήσει διαφορετικά η διαδικασία, δηλ., χωρίς, να πρέπει να ξεκινήσουν, όλα από την αρχή. Ανέφερε, επίσης, ότι η σύμβαση παρομένει σε λειτουργία για εκείνες τις ρήτρες, που ισχύουν, μετά τον τερματισμό. Υπενημιζούμε ότι η κινεζική κοινοπραξία σταμάτησε τις εργασίες στον τερματικό σταθμό, προ δύο εβδομάδων, περίπου, και υπέβαλε αίτημα για πρόσθετη αποζημίωση 200 εκ. Ευρώ, αίτημα, το οποίο η Κυπριακή Δημοκρατία θεωρεί απαράδεκτο.

Τέλος, ο κ. Παπαναστασίου προανήγγειλε την ανακοίνωση, εκ μέρους της ENI, εντός του αμέσως προσεχούς διαστήματος της εξεύρεσης πολύ μεγάλου κοιτάσματος, μετά από την επιβεβαιωτική γεώτρηση στους ταμειυτήρες του Κρόνος 1 και 2 στο τεμάχιο 6 της κ/ΑΟΖ. Πρόσθεσε ότι υπάρχει σύνδεση των δυο ταμειυτήρων, κάτι που συνεπάγεται πλούσιο σε ποιότητα φυσικό αέριο και εκτίμησε ότι, μέχρι το 2027, η Κύπρος θα είναι σε θέση να αντλήσει φυσικό αέριο από αυτά τα κοιτάσματα.

6.4 Έγερση αξίωσης αποζημίωσης εκ μέρους κινεζικής εταιρείας CCP έναντι κυπριακού δημοσίου για το έργο του σταθμού φ/α στο Βασιλικό (Λεμεσό)

Αποζημίωση, ύψους 200 εκ. Ευρώ από την Κυπριακή Δημοκρατία ζητεί η κινεζική κοινοπραξία (CCP), η οποία έχει αναλάβει την κατασκευή του σταθμού φυσικού αερίου στο Βασιλικό, μετά από καθυστέρηση περίπου 4 ετών. Σύμφωνα με τον κυβερνητικό Εκπρόσωπο κ. Κ. Λετυμπιώτη, η κοινοπραξία, η οποία ξεκίνησε τη διαδικασία, το 2022, κατέθεσε, στις 31.3. τ.έ., δήλωση απαιτήσεων (statement of claim) στο Διεθνές Διαπαικτικό Δικαστήριο του Λονδίνου (London Court of International Arbitration). Μάλιστα, οι εργασίες για την κατασκευή του τερματικού έχουν διακοπεί, από την Παρασκευή 26.1. τ.έ.. Το αίτημα για την αποζημίωση των 200 εκ. Ευρώ αφορά σε καθυστερήσεις πληρωμών/διαφωνία, ως προς το χρονοδιάγραμμα καταβολής των πληρωμών προς την κοινοπραξία.

Σύμφωνα με τον Πρόεδρο της ΔΕΦΑ, κ. Α. Πατσολή, η θέση της κοινοπραξίας ήταν ότι θα έπρεπε να πληρωθεί, τον Δεκέμβριο 2023, ενώ βάσει της συμφωνίας η πληρωμή θα έπρεπε να πραγματοποιηθεί, στις 29.1.24, ημερομηνία, κατά την οποία, όντως, το ποσόν κατεβλήθη. Μάλιστα, η ΔΕΦΑ σε επιστολή της, προ δεκαήμερου, περίπου, ζήτησε από την κοινοπραξία, να επεκτείνει το ωράριο των εργασιών της, ώστε να καλυφθούν οι καθυστερήσεις, συνεπεία καιρικών συνθηκών. Ο κ. Πατσολής στη σχετική δήλωση συμπλήρωσε ότι «δεν είναι γνωστό, πόσο θα διαρκέσει η διαδικασία, αλλά η ΔΕΦΑ δεν θεωρεί ότι συνδέεται με το χρονοδιάγραμμα του έργου. Το περιθώριο απάντησης στην αξίωση της κοινοπραξίας είναι 4 μήνες».

Ουσιαστικά, το πρόβλημα παρουσιάστηκε με την καθυστέρηση μίας πληρωμής εκ μέρους της ΕΤΥΦΑ (Εταιρεία Υποδομών Φυσικού Αερίου) προς την κινεζική CPP για εργασίες στο τερματικό επαναεριοποίησης φ/α. Εκπρόσωπος της κινεζικής εταιρείας τονίζει, όμως, ότι το ζήτημα των καθυστερημένων πληρωμών, «αποτελεί συστηματική προσέγγιση της ΕΤΥΦΑ από την αρχή του έργου. Σαν παράδειγμα, ανέφερε ότι, από τον Φεβρουάριο του

2021, έως τον Ιούλιο του 2022, η ΕΥΦΑ δεν πραγματοποίησε καμία πληρωμή στον εργολάβο, κάτι το οποίο συνεχίζεται, μέχρι σήμερα, με αποτέλεσμα ο εργολάβος να είναι αναγκασμένος να χρηματοδοτεί το έργο».

Από την πλευρά της ΕΥΦΑ ανακοινώθηκε ότι το ζήτημα της πληρωμής αυτής θα διευθετηθεί άμεσα, ώστε τα χρήματα (περίπου 5 εκατ. Ευρώ) να είναι στον λογαριασμό της CPP, εντός των αρχών Φεβρουαρίου τ.έ., ώστε να δώσει οδηγίες στους υπεργολάβους της (Multimarine Services – Σπανοπουλός) για επανέναρξη των έργων.

Όμως, σύμφωνα με την Ομάδα Έργου της ΕΥΦΑ, εξακολουθούν να καταγράφονται καθυστερήσεις και άλλα προβλήματα στην προώθηση των έργων στο Βασιλικό, γι' αυτό και προτάθηκε στο Δ.Σ. της ΕΥΦΑ να γίνει διακοπή πληρωμών προς τον εργολάβο και νέα διαπραγμάτευση ή άλλη διευθέτηση ως προς την εμπρόθεσμη προώθηση του έργου, το οποίο βάσει του τελευταίου χρονοδιαγράμματος, που έδωσε η κινεζική κοινοπραξία (CPP) αναμένεται να παραδοθεί, τον Ιούλιο του 2024, αντί της αρχικής πρόβλεψης για παράδοση τον Σεπτέμβριο του 2022. Η Ομάδα Έργου της ΕΥΦΑ υποστηρίζει, πως με τα σημερινά δεδομένα δεν μπορεί να ολοκληρωθεί το έργο, μέχρι τον Ιούλιο τ.έ.. Επειδή, λοιπόν, αμφισβητείται η δυνατότητα τήρησης του χρονοδιαγράμματος το Δ.Σ. της εταιρείας αποφάσισε να ζητήσει με επιστολή του τον καθορισμό νέου χρονοδιαγράμματος εκ μέρους των Κινέζων. Παράλληλα, το Δ.Σ. απέρριψε την εισήγηση να διακοπούν οι πληρωμές προς τη CPP.

Πάντως, πρέπει να σημειώσουμε ότι το αίτημα της κοινοπραξίας για καταβολή αποζημίωσης έπεται σχετικής Έκθεσης της Ελεγκτικής Υπηρεσίας, η οποία κατέδειξε ότι έχουν ήδη δοθεί για το σημαντικό αυτό έργο υποδομής περισσότερα από τα προβλεπόμενα 500 εκατ. Ευρώ. Συγκεκριμένα, σύμφωνα με τον Εκπρόσωπο Τύπου της Ελεγκτικής Υπηρεσίας, κ. Μ. Πετρίδη, έχουν δοθεί συνολικά 542 εκ. Ευρώ, δηλ. 42 εκ. Ευρώ περισσότερα. Από αυτά, τα 42 εκ. Ευρώ, 25 εκ. είναι το ποσό που ζήτησε ο Εργολάβος για την αύξηση των τιμών του χάλυβα, παρ' όλο που δεν προβλέπεται στη συμφωνία η κάλυψη των αυξήσεων των τιμών. Την ίδια ώρα, η επιλογή της συγκεκριμένης κοινοπραξίας, όπως κατέδειξε η Ελεγκτική Υπηρεσία ήταν προβληματική από την αρχή, από την προκήρυξη δηλαδή του διαγωνισμού. Όπως αναφέρεται στην Έκθεση, η κοινοπραξία δεν είχε συγκεντρώσει την ελάχιστη βαθμολογία, για την επιτυχία στον διαγωνισμό, τελικά, όμως, η προσφορά της έγινε αποδεκτή, ενώ σε ένα εκ των βασικών μελών της κοινοπραξίας, είχε επιβληθεί πρόστιμο για νόθευση διαγωνισμών δημοσίων έργων. Σε κάθε περίπτωση, η υπέρβαση των 40 εκ. Ευρώ από την αρχική σύμβαση έχει προκαλέσει έντονες συζητήσεις στον πολιτικό κόσμο της Κύπρου και στοχοποίηση της προηγούμενης κυβέρνησης. Μάλιστα, δυσάρεστες εντυπώσεις αφήνουν οι αναφορές του Γενικού Ελεγκτή στην Έκθεση του, στην οποία επισημαίνει σοβαρές παραβιάσεις δημοσίων συμβάσεων, επανειλημμένες καθυστερήσεις, «σαθρή εικόνα» στη ΔΕΦΑ και στη θυγατρική της ΕΥΦΑ, σε σχέση με το έργο και την αύξηση του κόστους, ενώ γίνονται αναφορές σε ευρήματα, που ενδεχομένως να ενέχουν πειθαρχικές ή ποινικές ευθύνες. Η συγκεκριμένη Έκθεση αναμένεται να αποσταλεί επίσης στην Αρχή κατά της Διαφθοράς.

6.5 Εξέλιξη στην πορεία κατασκευής του τερματικού υδροποιημένου φυσικού αερίου (LNG) στο φ/α το Βασιλικό.

Η εβδομάδα (11.3.24 -14.3.24) θεωρείται κρίσιμη για την εξέλιξη του έργου της κατασκευής του τερματικού παραλαβής και επαναεριοποίησης υδροποιημένου φυσικού αερίου (LNG) στο φ/α στο Βασιλικό. Οι συναντήσεις του Υπουργού Ενέργειας κ. Γ. Παπαναστασίου, με τον Πρέσβη της Κίνας στην Κύπρο οδήγησαν σε πρόκληση στην Κύπρο ανώτατου στελέχους της κοινοπραξίας CCP (China Petroleum Pipeline Engineering), που έχει αναλάβει την κατασκευή του, ώστε να υπάρξει διαβούλευση για την ταχύτερη δυνατή επανέναρξη των εργασιών στο Βασιλικό και νέο χρονοδιάγραμμα παράδοσής του στην ΕΥΦΑ. Από πλευράς εταιρείας, υπήρξε αποδοχή της πρόσκλησης και αναμένεται άφιξη του εν λόγω αξιωματούχου στην Κύπρο για συζητήσεις με τον κ. Παπαναστασίου, ενδεχομένως και πριν από το Σάββατοκύριακο 16-17 τ.μ..

Σύμφωνα με δημοσιογραφικές πληροφορίες, κατά την προεργασία που έγινε με τον Πρέσβη της Κίνας στη Λευκωσία, η κ/πλευρά τόνισε τα ακόλουθα, πλείστα εκ των οποίων έχουν αναφερθεί ήδη δημοσίως από τον Υπουργό και άλλους αξιωματούχους:

- Οι όποιες πρόσθετες οικονομικές απαιτήσεις της CPP θα εξεταστούν μόνο σε επίπεδο Διαιτητικού Δικαστηρίου στο Λονδίνο.
- Η κυπριακή Κυβέρνηση δεν προτίθεται να καταβάλει κανένα χρηματικό ποσό (ούτε σεντ), όπως δήλωσε ο Υπουργός Ενέργειας) ως μέρος άλλης διαβούλευσης, ενώ βρίσκεται σε εξέλιξη άλλη διαδικασία.
- Η CPP πρέπει να ενημερώσει, χωρίς άλλη καθυστέρηση για την ημερομηνία επανέναρξης του έργου στο Βασιλικό, το οποίο εγκατέλειψε.
- Αν η CPP δεν είναι σε θέση να επιστρέψει στο έργο και να συνεχίσει τις εργασίες σε συμφωνημένη ημερομηνία, η Κυπριακή Δημοκρατία θα διακόψει το

συμβόλαιο και θα αναζητήσει εναλλακτική λύση για την ολοκλήρωση του τερματικού.

– Επιθυμία της Κυπριακής Δημοκρατίας είναι η ολοκλήρωση και παράδοση του έργου από τον υφιστάμενο εργολάβο.

6.6 Καταβολή στην Κύπρο προκαταβολής από τον Μηχανισμό Ανάκαμψης και Ανθεκτικότητας για την εφαρμογή των μέτρων του REPowerEU

Η Ευρωπαϊκή Επιτροπή ανακοίνωσε, την Τρίτη 25.1. τ.έ., την καταβολή στην Κύπρο κονδυλίων, ύψους 20,9 εκ. Ευρώ από τον Μηχανισμό Ανάκαμψης και Ανθεκτικότητας της ΕΕ, ως προκαταβολή για την εφαρμογή των Μέτρων του REPowerEU, απόφαση την οποία χαίρεται ο Υπουργός Οικονομικών, κ. Μ. Κεραυνός.

Σύμφωνα με σχετική ανακοίνωση του Υπουργείου Οικονομικών, η Κύπρος έχει εξασφαλίσει ποσό, ύψους 104 εκ. Ευρώ, για χρηματοδότηση του νέου Κεφαλαίου REPowerEU, στο πλαίσιο του Εθνικού Σχεδίου Ανάκαμψης και Ανθεκτικότητας, "Κύπρος - το αύριο", για εφαρμογή πρόσθετων μεταρρυθμίσεων, αλλά και νέων ή αναβαθμισμένων σχεδίων κινήτρων για ενεργειακή αναβάθμιση καθώς και για περαιτέρω προώθηση της ηλεκτροκίνησης, με ορίζοντα υλοποίησης, το 2026. Στην ανακοίνωση, ο κ. Κεραυνός ευχαριστεί την Ευρωπαϊκή Επιτροπή για τη στενή συνεργασία, όλους τους εταίρους καθώς και τους φορείς υλοποίησης του Εθνικού Σχεδίου της Κύπρου και «διαβεβαιώνει ότι θα συνεχιστούν οι προσπάθειες της Κυβέρνησης για επίτευξη του συνόλου των στόχων και οροσήμων έγκαιρα και πάντως στο πλαίσιο των χρονοδιαγραμμάτων που έχουν συμφωνηθεί».

Σύμφωνα με το κ/ΥΠΟΙΚ, μέχρι σήμερα, έχει εισπραχθεί από τον Μηχανισμό Ανάκαμψης και Ανθεκτικότητας, ποσό, ύψους 263 εκ. Ευρώ και με την ολοκλήρωση των απαιτούμενων ελέγχων, που τώρα διενεργούνται από τους θεσμούς της ΕΕ επί της αίτησης πληρωμής της 2ης και της 3ης δόσης, που υποβλήθηκε από την Κυπριακή Δημοκρατία στις 15.12.23 θα εισπραχθούν άλλα 152,2 εκ. Ευρώ. Εντός του 2024, ακολουθεί η υποβολή δύο αιτήσεων πληρωμής για την 4η και 5η δόση για είσπραξη 197 εκ. Ευρώ.

Σύμφωνα, πάντα με στοιχεία του κ/ΥΠΟΙΚ, συνολικά, οι εισπράξεις από τον Μηχανισμό Ανάκαμψης και Ανθεκτικότητας ανήλθαν σε 415 εκ. Ευρώ, από το 2021 μέχρι και πρώτο τετράμηνο 2024. Αναλυτικά, έχουν ως ακολούθως

Με την υποβολή και έγκριση του αρχικού σχεδίου, το 2021, έγινε η εκταμίευση της προκαταβολής, ύψους 157 εκ. Ευρώ. Με την επίτευξη των πρώτων 14 οροσήμων έγινε, το 2022, εκταμίευση της 1ης δόσης, ύψους 85 εκ. Ευρώ. Με την έγκριση της τροποποίησης του Σχεδίου και ενσωμάτωσής του νέου Κεφαλαίου REPowerEU εισπράχθηκε, στις 25.1.24, πρόσθετη προκαταβολή, ύψους 21 εκ. Ευρώ, ενώ με την ολοκλήρωση των 38 οροσήμων της 2ης και 3ης δόσης και αφού ολοκληρωθούν και οι έλεγχοι της ΕΕ, αναμένεται η εκταμίευση ποσού, ύψους 152,2 εκ. Ευρώ, εντός του πρώτου τετράμηνου 2024.

6.7 Σχέδιο Κυκλικής Οικονομίας στις Μικρομεσαίες Επιχειρήσεις στην Κύπρο.

Το Υπουργικό Συμβούλιο ενέκρινε, 3.4. τ.έ., κατόπιν πρότασης του Υπουργού Ενέργειας, Εμπορίου και Βιομηχανίας κ. Γ. Παπαναστασίου το «Σχέδιο Χορηγίων για την Κυκλική Οικονομία στις Μικρομεσαίες Επιχειρήσεις (ΜμΕ)». Το εν λόγω Σχέδιο περιλαμβάνεται στο Σχέδιο Ανάκαμψης και Ανθεκτικότητας της Κύπρου για την περίοδο 2021-2026 και θα χρηματοδοτηθεί από τον Μηχανισμό Ανάκαμψης και Ανθεκτικότητας της Ευρωπαϊκής Ένωσης (ΕΕ). Το συνολικό ποσό, που θα διατεθεί για τις ανάγκες του Σχεδίου, κατά τη διάρκεια της περιόδου εφαρμογής του, ανέρχεται στα 14,4 εκατ. Ευρώ.

Το Σχέδιο στοχεύει στη στήριξη των υφιστάμενων και νέων μικρομεσαίων επιχειρήσεων, μέσω της ενίσχυσης νέων επενδύσεων κυκλικής οικονομίας, ώστε να καταστήσουν τα προϊόντα τους, τις παραγωγικές τους διαδικασίες και τις επιχειρηματικές τους πρακτικές πιο φιλικές προς το περιβάλλον. Η χρηματοδοτική ενίσχυση συνίσταται στην παροχή επιχορήγησης για καθορισμένες επιλέξιμες δαπάνες, που αφορούν στη μετάβαση ή έναρξη λειτουργίας μιας επιχείρησης στη βάση ενός κυκλικού επιχειρηματικού μοντέλου.

Σημειώνουμε ότι δραστηριότητες, οι οποίες σχετίζονται με τους τομείς της αλιείας, της υδατοκαλλιέργειας και της πρωτογενούς παραγωγής γεωργικών/κτηνοτροφικών προϊόντων, καθώς και της παραγωγής οίνου και ξυδιού από όινο, που περιλαμβάνονται στο μέρος II του Παραρτήματος VII του Κανονισμού (ΕΕ) 1308/2013, δεν καλύπτονται από το Σχέδιο. Το μέγιστο συνολικό ποσό επιχορήγησης, που μπορεί να παραχωρηθεί σε μια μικρομεσαία επιχείρηση ανέρχεται σε 400.000 Ευρώ. Ο Οδηγός του Σχεδίου με όλες τις σχετικές αναλυτικές λεπτομέρειες βρίσκεται στην ιστοσελίδα της Υπηρεσίας Βιομηχανίας και Τεχνολογίας (<https://www.industry.gov.cy/>) του κ/Υπουργείου Ενέργειας, Εμπορίου και Βιομηχανίας.

7. ΠΟΠ Προϊόντα

7.1 Απόφαση Γενικού Δικαστηρίου της ΕΕ για το χαλλούμι

Η πρόσφατη απόφαση του Γενικού Δικαστηρίου της ΕΕ για το χαλλούμι (Ανακοινωθέν Τύπου αριθ. 31/24 από 21.2.2024) κρίνεται ως πολύ σημαντική σύμφωνα με την κ/ Νομική Υπηρεσία. Όπως σημειώνει η κ/Νομική Υπηρεσία, το Γενικό Δικαστήριο της Ευρωπαϊκής Ένωσης επιβεβαίωσε την κατοχύρωση του Χαλλουμιού, ως προϊόντος Προστατευόμενης Ονομασίας Προέλευσης (ΠΟΠ), απορρίπτοντας στο σύνολό της την προσφυγή διαφόρων εταιρειών, εναντίον της Ευρωπαϊκής Επιτροπής, με την οποία ζητούσαν να ακυρωθεί ο Εκτελεστικός Κανονισμός (ΕΕ) 2021/591 που κατοχυρώνει το «Χαλλούμι» (Halloumi) /«Hellim», ως ΠΟΠ (Υπόθεση T-361/21 Parouis Dairies κ.λπ. κατά Ευρωπαϊκής Επιτροπής).

Συγκεκριμένα, η ανακοίνωση της Νομικής Υπηρεσίας αναφέρει, ότι "η απόφαση του Γενικού Δικαστηρίου της ΕΕ κρίνεται ως πολύ σημαντική καθώς το Γενικό Δικαστήριο έκρινε, μεταξύ άλλων, ότι η προδιαγραφή «με ή χωρίς αγελαδινό γάλα» στη διατύπωση του προτύπου του 1985, στο οποίο ο Εκτελεστικός Κανονισμός (ΕΕ) 2021/591 αναφέρεται, δείχνει ότι το αγελαδινό γάλα θεωρείται από την αρμόδια Αρχή, που υιοθέτησε το εν λόγω πρότυπο ως στατιστικό καθαρά προαιρετικό και ως δυναμικό συμπλήρωμα του πρόβειου ή κατσικίσιου γάλακτος. Υπό το πρίσμα αυτό, η επιλογή που έγινε στην αίτηση καταχώρισης να περιοριστεί στο 50% η αναλογία του αγελαδινού γάλακτος, που χρησιμοποιείται στο μείγμα για την παρασκευή του Χαλλουμιού ήταν εύλογη".

Κανονιστική εξέφρασε το κ/ Υπουργείο Γεωργίας από την απόρριψη της προσφυγής για το «χαλλούμι». Το ιστορικό υπόβαθρο της υπόθεσης ξεκινά, στις 12.4.21, όταν, μετά από καταχώριση σχετικής αίτησης από την Κυπριακή Δημοκρατία, η ΕΕ καταχώρισε την ονομασία «Χαλλούμι» (Halloumi) /«Hellim» ως προϊόν προστατευόμενης ονομασίας προέλευσης (ΠΟΠ), εκδίδοντας τον Εκτελεστικό Κανονισμό (ΕΕ) 2021/591, ο οποίος αναφέρεται, μεταξύ άλλων, στις προδιαγραφές παρασκευής του εν λόγω τυριού. Στις 22.5.21, ο Σύνδεσμος Τυροκόμων και άλλοι καταχώρισαν στο Γενικό Δικαστήριο της ΕΕ προσφυγή, κατά της Ευρωπαϊκής Επιτροπής, να ακύρωση του εν λόγω Εκτελεστικού Κανονισμού, προσβάλλοντας τη νομιμότητά του και ζητώντας την ακύρωσή του, ισχυριζόμενοι ότι η Ευρωπαϊκή Επιτροπή υπέπεσε σε πρόδηλα σφάλματα κατά την εξέταση της αίτησης για κατοχύρωση του Χαλλουμιού ως ΠΟΠ. Ακολούθως, η Νομική Υπηρεσία της Δημοκρατίας, εκπροσωπώντας την Κυπριακή Δημοκρατία, παρενέβη στην υπόθεση, στηρίζοντας τη θέση της Ευρωπαϊκής Επιτροπής. Στις 6.6.23, πραγματοποιήθηκε η ακρόαση της υπόθεσης, ενώπιον του Γενικού Δικαστηρίου της ΕΕ. Το Γενικό Δικαστήριο εξέτασε ενδελεχώς τα επιχειρήματα των προσφευγόντων περί ύπαρξης πρόδηλων σφαλμάτων εκ μέρους της Ευρωπαϊκής Επιτροπής, κατά την εξέταση της αίτησης καταχώρισης για το Χαλλούμι/Hellim και την έκδοσή του εν λόγω Εκτελεστικού Κανονισμού, αποδεχόμενο τη θέση της Κυπριακής Δημοκρατίας και της Ευρωπαϊκής Επιτροπής ότι οι προσφεύγοντες δεν απέδειξαν την ύπαρξη προδήλου σφάλματος από την πλευρά της Επιτροπής.

Η θέση της κ/Δημοκρατίας ήταν ότι ο ρόλος της Ευρωπαϊκής Επιτροπής συνίσταται σε εποπτικό έλεγχο των διαδικασιών, που εφαρμόζονται από τις εθνικές Αρχές, με τα τεχνικά ζητήματα της επιστημονικής τεκμηρίωσης και των οργανοληπτικών και αναλυτικών χαρακτηριστικών του προϊόντος να εξετάζονται, σε τεχνικό επίπεδο, από τις εθνικές Αρχές, οι οποίες έχουν τη γνώση, την εμπειρία και την εγγύτητα, ως προς τη ζώνη παραγωγής και την παραγωγική διαδικασία.

Το Γενικό Δικαστήριο στην απόφασή του απεδέχθη τη θέση της Ευρωπαϊκής Επιτροπής ότι τα επιστημονικά στοιχεία, που υπέβαλε η Κυπριακή Δημοκρατία αιτιολογούσαν την εγγραφή του Χαλλουμιού στο Μητρώο ΠΟΠ και ότι η αίτηση δεν έπαυσε από πρόδηλα σφάλματα.

8. ΣΥΜΦΩΝΙΕΣ – ΕΠΙΣΚΕΨΕΙΣ

8.1 Επίσκεψη εργασίας του Διοικητή της Τράπεζας της Ελλάδος στην Κύπρο (13.24).

Ο Διοικητής της Τράπεζας της Ελλάδος κ. Ι. Στουρνάρας πραγματοποίησε, την Παρασκευή 1 Μαρτίου τ.έ., επίσκεψη εργασίας στην Κύπρο, μετά από πρόσκληση του Διοικητή της Κεντρικής Τράπεζας της Κύπρου (ΚΤΚ) κ. Κ. Ηροδότου. Τον Διοικητή της Τράπεζας της Ελλάδος συνόδευε η Υποδιοικήτρια της Τράπεζας, κα Χ. Παπακωνσταντίνου. Η επίσκεψη του κ. Στουρνάρα περιλάμβανε, επίσης, παραγωγικές συναντήσεις με τον Πρόεδρο της Κυπριακής Δημοκρατίας, κ. Ν. Χριστοδουλίδη και τον κ/ Υπουργό Οικονομικών, κ. Μ. Κεραυνό.

Κατά τις επαφές με την Κεντρική Τράπεζα της Κύπρου, επιβεβαιώθηκε η ισχυρή σχέση και συνεργασία της Τράπεζας της Ελλάδος με την Κεντρική Τράπεζα της Κύπρου, η οποία επισφραγίστηκε με την υπογραφή Μνημονίου Συνεργασίας, που θεσμοθετεί τη συνεργασία των δύο Κεντρικών Τραπεζών σε συγκεκριμένους τομείς, ενισχύοντας, παράλληλα, την τεχνογνωσία των δύο Αρχών. Η ενισχυμένη συνεργασία μεταξύ των δύο εποπτικών Αρχών καλύπτει

ζητήματα, όπως τα τεστ ανθεκτικότητας, τους τεχνολογικούς κινδύνους, την κλιματική αλλαγή, τη διαχείριση κρίσεων, την εποπτεία των Ιδρυμάτων Πληρωμών και Ηλεκτρονικού Χρήματος εποπτείας (επιτόπιοι έλεγχοι, cyber resilience, ICT risks), την καταπολέμηση του ξεπλύματος χρήματος, τις δράσεις χρηματοοικονομικού αλφαριθμητισμού και την οικονομική έρευνα.

Ο κ. Ηροδότου χαρακτήρισε την υπογραφή του Μνημονίου Συνεργασίας με την Τράπεζα της Ελλάδος κομβική στιγμή, όχι μόνο, γιατί ενισχύει τους ήδη στενούς δεσμούς των δύο κεντρικών τραπεζών, αλλά και γιατί ανοίγει νέους δρόμους για περαιτέρω συνεργασία στον χρηματοοικονομικό τομέα και τη χρηματοπιστωτική σταθερότητα. Εξέφρασε, επίσης, την αισιοδοξία του για υλοποίηση των σημαντικών πρωτοβουλιών, που περιγράφονται στο Μνημόνιο Συνεργασίας, καθώς οι δύο Κεντρικές Τράπεζες, ως εποπτικές Αρχές, έχουν να διαχειριστούν σημαντικά κοινά τεχνικά ζητήματα χρηματοοικονομικής φύσης.

Ο κ. Στουρνάρας από την πλευρά του, εξέφρασε την ικανοποίησή του από τις επαφές με την Τράπεζα Κύπρου, χαρακτηρίζοντας τα δύο χρηματοπιστωτικά ιδρύματα «αδελφά», καθώς στη διαχρονικά στενή τους συνεργασία, στο πλαίσιο του Ευρωσυστήματος, αντανακλάται και η αδελφική σχέση των δύο λαών. Χαρακτήρισε την υπογραφή του μνημονίου συνεργασίας, αφενός, ως βήμα περαιτέρω εμπέδωσης της συνεργασίας των δύο κεντρικών τραπεζών, αφετέρου επιστάγασμα της στενής συνεργασίας του με τον Κύπριο ομόλογό του, τόσο σε εθνικό επίπεδο, όσο και στο πλαίσιο του Διοικητικού Συμβουλίου της Ευρωπαϊκής Κεντρικής Τράπεζας, στο οποίο μετέχουν κι οι δύο.

Στις συναντήσεις με τον κ. Χριστοδουλίδη και τον κ. Μ. Κεραυνό συζητήθηκαν διεξοδικά οι οικονομικές εξελίξεις στην περιοχή και ειδικά στον χρηματοοικονομικό τομέα. Σημειώνουμε τέλος, ότι, η επίσκεψη πραγματοποιήθηκε σε συνέχεια αντίστοιχης επίσκεψης εργασίας της Υποδιοικήτριας της Τράπεζας της Ελλάδος, κας Χ. Παπακωνσταντίνου, τον Σεπτέμβριο του 2023, κατά την οποία είχε συμφωνηθεί η σύναψη Μνημονίου Συνεργασίας μεταξύ των δύο κεντρικών τραπεζών.

8.2 Εκκρεμότητα κύρωσης και από την Κύπρο της Οικονομικής Συμφωνίας ΕΕ-Καναδά (CETA)

Σύμφωνα με εδώ δημοσιεύμα (Stockwatch, 16/1/24) η κοινοβουλευτική ομάδα των Σοσιαλδημοκρατών (S&D) στο Ευρωπαϊκό Κοινοβούλιο ζήτησε την κύρωση το συντομότερο της Περιεχτικής Οικονομικής και Εμπορικής Συμφωνίας ΕΕ-Καναδά (CETA) από τα δέκα κράτη-μέλη, που δεν την έχουν κυρώσει ακόμα, 6 χρόνια, μετά την έναρξη προσωρινής ισχύος της (2017), με αφορμή την έγκριση από την Ολομέλεια του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου σχετικής έκθεσης. Σημειώνουμε, ότι ήδη ισχύει το μεγαλύτερο μέρος της συμφωνίας με κάποιες εξαιρέσεις.

Τα 10 κράτη-μέλη, που δεν έχουν ακόμα επικυρώσει τη CETA είναι η Κύπρος, το Βέλγιο, η Βουλγαρία, η Γαλλία, η Ελλάδα, η Ουγγαρία, η Ιρλανδία, η Ιταλία, η Πολωνία και η Σλοβενία. Η ανακοίνωση της κοινοβουλευτικής ομάδας του S&D επικαλείται «σημαντική αύξηση του εμπορίου αγαθών και υπηρεσιών» με τις εξαγωγές αγαθών από την ΕΕ προς τον Καναδά να καταγράφουν αύξηση, κατά 47%, τα έξι χρόνια (2017-2022) προσωρινής εφαρμογής της CETA. Επίσης, σύμφωνα με εκτιμήσεις της Κομισιόν έχουν έκτοτε, δημιουργηθεί περίπου 75.000 θέσεις εργασίας, που εξαρτώνται από το εμπόριο. Επιπροσθέτως, η CETA διευκολύνει την πρόσβαση σε κρίσιμες πρώτες ύλες, που σχετίζονται με τους στόχους για την πράσινη και την ψηφιακή μετάβαση.

Στην Έκθεση του Ισπανού Ευρωβουλευτή κ. Javier Moreno Sánchez (S&D) επισημειώνεται τα εξής:

- Η επικύρωση της CETA από τα ενισχυόμενα 10 κράτη-μέλη θα συνεισφέρει στη διασφάλιση υψηλών προτύπων για τα εργασιακά και τα περιβαλλοντικά δικαιώματα μέσω της αναθεώρησης για το εμπόριο και τη βιώσιμη ανάπτυξη,
- έξι χρόνια, μετά την προσωρινή εφαρμογή της επιβεβαιώνεται ότι, έχει ενισχυθεί η σχέση ΕΕ-Καναδά, η ύπαρξη δε, της συμφωνίας «βοήθησε στη διατήρηση εύρωστων αλυσίδων εφοδιασμού, γεγονός σημαντικό και για τις δύο οικονομίες»,
- «η συμφωνία, πέρα από το εμπόριο, ενισχύει τους πολιτικούς δεσμούς και προωθεί την ισότητα των φύλων και κλιματικούς στόχους».

Στην Έκθεση διατυπώνεται η αίτημα της, κατά το συντομότερο δυνατόν, επικύρωσης της CETA από τα 10 κράτη-μέλη, ώστε «να επιτύχουμε να εργαστούμε περαιτέρω με τους Καναδούς εταίρους μας για την αντιμετώπιση προκλήσεων του αύριο και ιδιαίτερα την εφαρμογή των υψηλότερων προτύπων για κλίμα, περιβάλλον και εργασιακά δικαιώματα».

Από πλευράς μας, υπενθυμίζουμε ότι η σχετική συμφωνία είχε καταψηφισθεί από την κ/ Βουλή, κυρίως, διότι θεωρείται ότι το κ/τυρί Χαλλούμι, προϊόν ΠΟΠ, με σημαντική συμβολή στις κ/εξαγωγές καθώς και άλλα κ/γεωργικά προϊόντα δεν προστατεύονται επαρκώς, ενώ επιφυλάξεις διατυπώθηκαν και για εππτώσεις στο περιβάλλον, διότι η εν λόγω συμφωνία προώθησε την παραγωγή γενετικά

τροποποιημένων τροφίμων. Η Κύπρος επιθυμεί να διαπραγματευθεί ορισμένες εξαφρέσεις για τα κ/τρούιόντα, πριν η συμφωνία υποβληθεί, εκ νέου, στη Βουλή των Αντιπροσώπων για έγκριση.

9. ΔΙΕΘΝΕΣ ΕΜΠΟΡΙΟ - ΚΥΡΩΣΕΙΣ

9.1 Αύξηση ελλείμματος εμπορικού ισοζυγίου της Κύπρου το 2023

Στα 8,5 δισεκατομμύρια Ευρώ ανήλθε το έλλειμμα του εμπορικού ισοζυγίου της Κύπρου, το 2023, παρουσιάζοντας άνοδο, 18%, σε ετήσια βάση, σύμφωνα με προσφάτως δημοσιευθέντα στοιχεία, που δημοσιοποίησε η κ/Στατιστική Υπηρεσία.

Ειδικότερα, οι συνολικές εισαγωγές αγαθών για την περίοδο Ιανουαρίου - Δεκεμβρίου 2023 ανήλθαν σε 12.764,2 εκ. Ευρώ, σε σύγκριση με 11.470 εκ. Ευρώ, για την περίοδο Ιανουαρίου - Δεκεμβρίου 2022, σημειώνοντας αύξηση, 11,3%. Οι συνολικές εξαγωγές αγαθών, για την περίοδο Ιανουαρίου - Δεκεμβρίου 2023, ήταν 4.189,5 εκ. Ευρώ σε σύγκριση με 4.208,8 εκ. Ευρώ, για την ίδια περίοδο του 2022, σημειώνοντας μείωση 0,5%.

Το έλλειμμα του εμπορικού ισοζυγίου διαμορφώθηκε στα 8.574,7 εκ. Ευρώ, για την περίοδο Ιανουαρίου-Δεκεμβρίου 2023, σε σύγκριση με 7.261,2 εκ. Ευρώ, την αντίστοιχη περίοδο του 2022. Εξάλλου, οι συνολικές εισαγωγές αγαθών, τον Δεκέμβριο 2023, ήταν 845,3 εκ. Ευρώ, σε σύγκριση με 847,3 εκ. Ευρώ, το Δεκέμβριο του 2022, καταγράφοντας μείωση, 0,2%. Οι εισαγωγές από άλλα κράτη-μέλη της ΕΕ ήταν 563,6 εκ. Ευρώ και από τρίτες χώρες 281,7 εκ. Ευρώ σε σύγκριση με 547,4 εκ. Ευρώ και 299,9 εκ. Ευρώ, αντίστοιχα, τον Δεκέμβριο του 2022. Σύμφωνα με τη Cystat, οι εισαγωγές, τον Δεκέμβριο του 2023, περιλαμβάνουν τη μεταβίβαση οικονομικής ιδιοκτησίας κινητού εξοπλισμού μεταφορών, συνολικής αξίας 3,8 εκ. Ευρώ, έναντι 81,7 εκ. Ευρώ, τον Δεκέμβριο 2022.

9.2 Νέες αμερικανικές κυρώσεις. Συμπεριλαμβάνεται εταιρεία με έδρα την Κύπρο

Το Γραφείο Ελέγχου Αλλοδαπών Περιουσιακών Στοιχείων του Υπουργείου Οικονομικών των ΗΠΑ (OFAC) επέβαλε, τη Δευτέρα 25.3. τ.έ., κυρώσεις σε δεκατρία νομικά και δύο φυσικά πρόσωπα, μεταξύ των οποίων και σε μια εταιρεία με έδρα την Κύπρο, για δραστηριοποίηση της στους τομείς χρηματοοικονομικών υπηρεσιών και τεχνολογίας της ρωσικής οικονομίας, συμπεριλαμβανομένων προσώπων, που αναπτύσσουν ή προσφέρουν υπηρεσίες σε οικονομικά περιουσιακά στοιχεία, επιτρέποντας την αποφυγή των κυρώσεων των ΗΠΑ.

Σύμφωνα με τη σχετική ανακοίνωση του αμερικανικού Υπουργείου Οικονομικών, πέντε ονόματα συμπεριελήφθησαν στον κατάλογο, εξαιτίας του γεγονότος ότι ανήκουν ή ελέγχονται από πρόσωπα, τα οποία είχε συμπεριλάβει η OFAC σε προγενέστερους καταλόγους κυρώσεων. Η ανακοίνωση προσθέτει ότι πολλά από τα νομικά και φυσικά πρόσωπα διευκόλυναν συναλλαγές ή πρόσφεραν άλλες υπηρεσίες, οι οποίες βοήθησαν οντότητες, που είχαν καταχωρηθεί σε προγενέστερες λίστες κυρώσεων της OFAC να αποφύγουν τις κυρώσεις και ότι αυτό εντάσσεται στη δράση της OFAC της 23ης Φεβρουαρίου 2024, δηλ. να στοχευθούν εταιρείες, που εξυπηρετούν τη βασική χρηματοοικονομική υποδομή της Ρωσίας και να περιορίσουν τη χρήση του διεθνούς χρηματοπιστωτικού συστήματος από τη Ρωσία να προωθήσει τον πόλεμο, κατά της Ουκρανίας.

Η λίστα περιλαμβάνει την Tokentrust Holdings Ltd., με έδρα την Κύπρο, εταιρεία η οποία είναι ο πλειοψηφικός μέτοχος της Atomaiz και σύμφωνα με το Διάταγμα 14024/25.3.24 σχετίζεται με δραστηριότητα στον τομέα των χρηματοπιστωτικών υπηρεσιών της οικονομίας της Ρωσικής Ομοσπονδίας. Συγκεκριμένα οι εταιρείες αυτές είτε βοήθησαν στη δημιουργία ή λειτουργία υπηρεσιών, που βασίζονται σε blockchain ή έχουν ενεργοποιήσει πληρωμές σε εικονικό νόμισμα στον ρωσικό χρηματοπιστωτικό τομέα, επιτρέποντας, κατ' αυτόν τον τρόπο, πιθανή αποφυγή κυρώσεων.

Σύμφωνα, μάλιστα, με δηλώσεις του αμερικανικού Υφυπουργού Οικονομικών, κ. Brian E. Nelson, «η Ρωσία στρέφεται ολοένα και περισσότερο σε εναλλακτικούς μηχανισμούς πληρωμής για να παρακάμψει τις κυρώσεις των ΗΠΑ και να συνεχίσει να χρηματοδοτεί τον πόλεμο, κατά της Ουκρανίας». Ο κ. Nelson υπογράμμισε ότι το Υπουργείο Οικονομικών των ΗΠΑ θα συνεχίσει να στοχοποιεί και να εμποδίζει τις εταιρείες, που επιδιώκουν να βοηθήσουν τα ρωσικά χρηματοπιστωτικά ιδρύματα, στα οποία έχουν επιβληθεί κυρώσεις, να επανασυνδεθούν με το παγκόσμιο χρηματοπιστωτικό σύστημα.

Σημειώνεται, τέλος, ότι, στις 24.2. τ.έ., οι ηγέτες της Ομάδας των G7 επιβεβαίωσαν τη δέσμευσή τους να εντείνουν τις προσπάθειές τους κατά της παρακάμψης των επιβληθεισών κυρώσεων και των μέτρων ελέγχου των ρωσικών εξαγωγών.